

DE KORHAAAN

EIGENDOM

Vogelwerkgroep

Gooi en omstreken

Jaargang 38, Nummer 5 - December 2004

IN DIT NUMMER:

Een groentje op Vlieland
Drie vossen een een dubbele regenboog
De stad fluit anders

De Korhaan

Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

Verschijnt 5x per jaar.

Redactie : Josée van Beek
Willem-Jan Hoeffnagel
Joost van Ramshorst
Rietje Veltkamp

Redactieadres : Rietje Veltkamp rietjevelt@wxs.nl
Castorstraat 21 1223 EW Hilversum 035-6834193

Ledenadministratie : F. Wilms-Schopman
J.C. Ritsemalaan 1 1241 AP Kortenhoef 035-6563020

Verzending Korhaan : Bep Dwars-Van Achterbergh
Flamingohof 1 1221 LK Hilversum 06-46352060

Foto omslag : Jos Korenromp / Het Vogeljaar

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren kopij: uiterlijk 1 februari

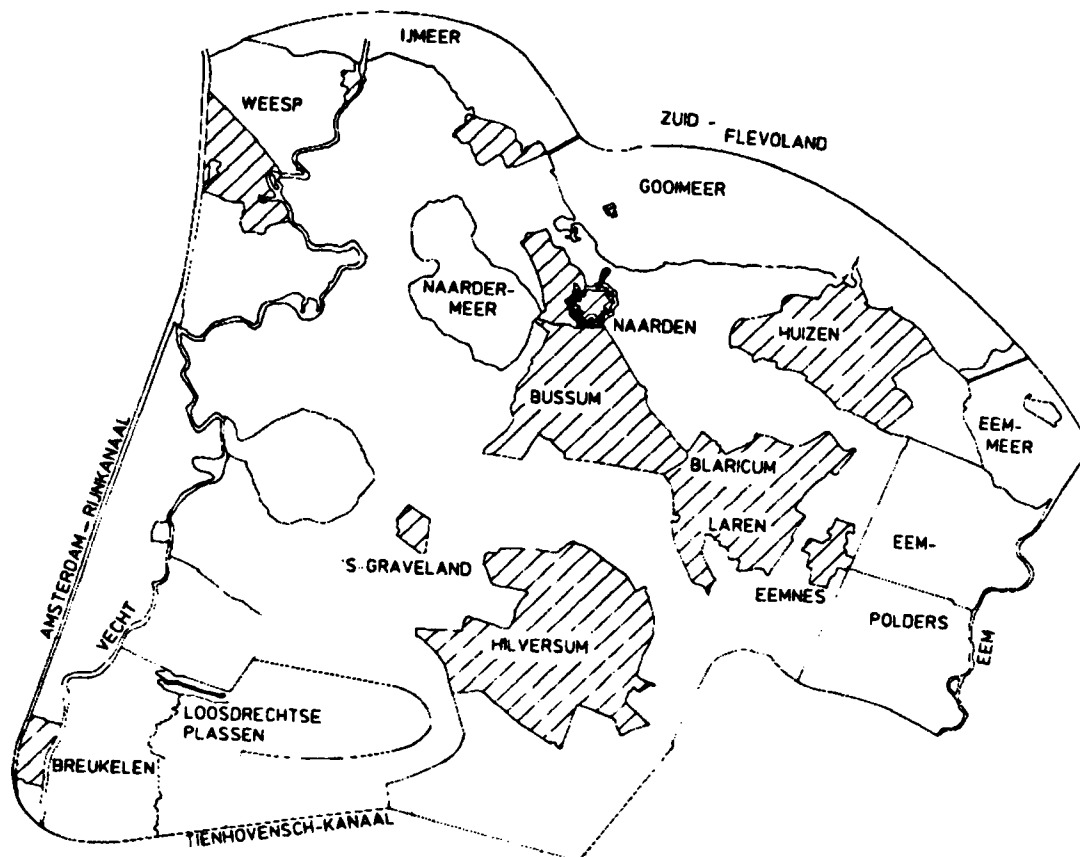
1 april

15 juni

ISSN: 0929-8762

1 september

15 november

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Niet van de voorzitter	118
Krassen van een Gooise kijker	119
Een groentje op Vlieland	120
Huiszwaluwenkolonies in 2004	122
Tuinvogelonderzoek in 2003	124
Schwarzenegger is er niets bij	125
Wil jij deze winter werken in de frisse buitenlucht ?	126
Drie Vossen en een dubbele regenboog	127
Van de Commissie Buitenland: Reisplannen 2005	128
Oeverzwaluwen in de regio Gooi, Vechtplassen en Eempolders in 2004	129
Uit de veren	132
Massale vogeltrek breekt alle records	134
Klapeksteronderzoek	135
Haantje	135
De stad fluit anders	136
Van het bestuur	137
Programma	138
Ontvangen Literatuur	140
Mutaties ledenbestand	142
Veldwaarnemingen	143
Kor Haan	144

Niet van de voorzitter

U bent gewend van onze voorzitter Erik Hans van Stigt Thans om in ieder nummer een bijdrage van zijn hand te lezen over het reilen en zeilen van onze vereniging. Voor zover ik weet reilt en zeilt Erik Hans niet zo veel, maar fietsen doet hij wel. En als je dan lekker fietst op een voorrangsweg en een auto van rechts merkt jou te laat op, tja, dan is je kaak gebroken en zitten er wat tanden niet goed meer op hun plek. Jammer voor Erik Hans, maar ook voor ons. Want één van de belangrijkste taken van een voorzitter is praten en dat gaat nu even wat moeilijker. En als je van de dokter niet mag werken, ga je ook niet naar kantoor, heb je niet de beschikking over een computer om een stukje voor De Korhaan te schrijven en moet je het werk aan anderen overlaten. En er is heel wat werk te doen.

Het bestuur probeert waar mogelijk actief contact te houden met leden die bezig zijn met de hardcore van onze vereniging. Op die manier weet je wat er leeft bij de leden en kun je onderzoeken hoe je mogelijk iets voor elkaar zou kunnen betekenen.

Zo is er een gesprek geweest van het dagelijks bestuur met een delegatie van de Roofvogelwerkgroep. Dat gesprek was heel plezierig. Je hoort nog eens wat over de specifieke problemen die zich voordien bij het betreden van beschermde of particuliere gebieden, de kunst van het bepalen van het goede moment om te ringen, het aanschaffen, onderhouden en keuren van klimmiddelen en het ver-

werken van vele gegevens. Ook wordt er een cursus gevolgd over het klimmen in bomen. De schrijver van dit stukje houdt het voorlopig liever op een cursus over het voorkómen van vallen uit bomen. Het gesprek inspireerde om ook actief te gaan roofvogelen. Alle waardering voor al die mensen in de Roofvogelwerkgroep voor het vele werk dat wordt verzet. Verslagen van dat werk leest u regelmatig in De Korhaan.

Ook is er een gesprek geweest met de Weidevogelbeschermers. Dat gesprek was een verrassende introductie in een fascinerende wereld, van kleumen in de polder tot koffie drinken bij de boer. Van contacten leggen tot waarnemen. Maar altijd is het boeiend. Er zijn waarnemers die met een vluchtige blik al kunnen zien hoeveel jongen een Kieviet heeft en waar het nest moet zijn. Anderen praten met grondeigenaren over de nestbescherming en de financiële gevolgen daarvan. En weer anderen onderzoeken de (on)mogelijkheid van samengaan van Ganzen en Grutto's. Ook van de Weidevogelbeschermers leest u regelmatig in De Korhaan en ik hoop dat zij hun veldwerk nog lang blijven uitoefenen.

Iets heel anders vormt het hoofdstukje "Dankbetuigingen" aan leden die zich meer dan gemiddeld verdienstelijk hebben gemaakt voor onze vereniging. Eén van die leden is Paul van der Poel en hij is daarvoor in de voorjaarsledenvergadering al in het zonnetje gezet. Door een foutje in de regie was er echter geen bijbehorende oorkonde,

maar dat is zoals u elders kunt lezen ondertussen verholpen.

Mede dank zij de vader van onze voorzitter is er een uitstekende vooruitgang geboekt bij het vinden van een passende huisvesting voor onze vereniging. Zoals het er nu naar uitziet kunnen wij per 1 januari 2005 beschikken over een vergaderruimte voor zo'n twaalf personen, archiefruimte en op basis van twaalf maal per jaar een ruime zaal voor grotere bijeenkomsten. De huurprijs is inclusief licht, verwarming, water, toiletgebruik en schoonhouden. En te bedenken dat het een prima locatie is in Hilversum in een veilig gebouw, dan mogen wij ons heel gelukkig prijzen.

Daarom is alvast toegezegd dat onze leden minstens één keer per jaar een informatieve avond voor de niet zo jonge bewoners zullen verzorgen. Maar wie kan dat nou een probleem vinden! Wel een probleem is de opvolging van onze onnavolgbare secretaris Marc van Houten. Wie-o-wie durft, kan en wil hem opvolgen in deze zeer bijzondere functie??? Het bestuur roept met name jonge en/of nieuwe leden op om zich te melden! Aarzel niet om uw ervaring: u wordt ingewerkt en Marc heeft beloofd om daar de nodige tijd in te steken!

André Kerkhof

Krassen van een Goolse kijker

Thuisbioscoop

Gisteravond de Vrekkenkrant gelezen, waarin uitvoerig uit de doeken werd gedaan hoe op allerlei manieren geld bespaard kan worden. Gekregen van een kennis die zich kennelijk zorgen maakt om mijn in zijn ogen wat uitbundige levensstijl in deze voor toekomstige pre-pensionados roerige tijden. "Misschien kun je er wat mee", was zijn zinnige commentaar bij het overhandigen. Dat viel tegen, want ik kreeg het Spaans benauwd na de tips voor minimalisatie. Om elke eurostuiver een aantal malen om te keren voordat hij wordt uitgegeven ligt niet zo in mijn aard, maar toch....

Ik besloot de proef op de som te nemen. Niet erop uit voor een verre vogeltocht in de heilige koe, met onderweg een kop koffie met taart, maar een thuisbioscoopje pikken. Nee geen dvd'tje met een actiefilm of "Gorilla's in de mist" maar een lifestory met vogels als hoofdrolspelers. De volgende dag - het was zondag - moest het gebeuren. Geholpen door de wintertijd, die op deze dag was ingegaan, nam ik met het licht worden mijn plaats in. Luie stoel voor het raam, verrekijkertje in de aanslag, notitieboekje en ballpoint bij de hand. Het doek, in dit geval de gordijnen, konden open. Plaats van handeling een stadswijk aan de rand van een van de Gooise dorpen, met een door heggen omzoomd tuintje, wat bomen en struiken en daarin volop lage groene planten. Daarboven een grauwe hemel met beperkt uitzicht door omringende hogere bebouwing en opgeschoten openbaar groen. De eerste hoofdrolspeler maakte al in het ochtendenscherm zijn opwachting. Een Roodborst, die alsof hij voor de koningin ver-

scheen, door de knieën ging en een revérence maakte. De resterende tijd zou deze dominante vogel de aandacht blijven vragen. Vogels die te dicht in de buurt kwamen werden verjaagd. De even later verschijnende Merels trokken zich daar niets van aan. Al tjoekend vlogen zij wat heen en weer en begaven zich af en toe naar de grond om daar tussen het blad te peuren. Boven hen kwamen voortdurend groepen Kauwen over, de echtelieden zij aan zij, op weg van hun slaapplaats naar de voedselgebieden. Ook de Koolmezen waren in hun nestkasten in de buurt wakker geworden. Druktemakers waren het, voortdurend de aandacht eisend door hun zenuwachtige heen en weer gefladder en net als de Roodborst agressief tegenover andere vogels. De Heggenmus was daar maar een brave Hendrik bij. Als een muis sloop hij overal tussendoor en viel daarvoor haast niet op. Dat gold ook voor de Winterkoning die zich als een Boomkruiper door een boom bewoog en met zijn priemvormige snaveltje insecten

tussen de schors trachtte weg te halen. Inmiddels werd het steeds drukker en vloog van alles door elkaar heen. Een groepje Pimpelmezen arriveerde, soms tegen elkaar dreigend met opgezette kuifjes en wapperende vleugeltjes. Driftig hakten zij in knoppen van de hibiscus, waarin zij iets van hun gading vonden. Het luchtverkeer nam ook toe. Grote in V-vorm vliegende groepen Grauwe en Kolk ganzen begaven zich naar het zuiden. Ook vlogen er groepjes Kokmeeuwen, afkomstig van de slaapplaatsen op de randmeren. Sommige daarvan schuimden de wijk af op zoek naar voedsel. Enkele Zilvermeeuwen vlogen onverstoord over. Groepen Lijster- en Vinkachtigen en Piepers repten zich zuidwaarts. Spreeuwen ontdekten hulstbessen bij de burens, een Koperwiek wachtte op eerbiedige afstand en een zacht sjirrup roepende Staartmees was zowaar helemaal alleen. Verder kwamen nog wat Vinken, wat schommelende Houtduiven, een nog baltsende Turkse Tortel en een Ekster. Opeens een luid geschetter en een tiental Huismusden streek neer. De zin van het afbreken en laten vallen van dode twijgjes door deze kwajongens in hun vluchtstruik ontgaat mij. Met hoge snelheid vloog een raceteam postduiven over, op weg naar de duiventil om wat euro's voor hun eigenaar te verdienen. De voorstelling was bijna afgelopen. Er vliegt nog een Gaai langs met een eikel in zijn snavel. De familie arriveerde beneden en eiste aandacht. Ondanks het genieten en het gelijk aan de kant van de Vrekkenkrant ga ik toch liever naar buiten!
Penlijster

**Denkend aan Vlieland
Zie ik al voor dag en dauw
Drie Goolsch getinte groepen
Beneden aan de vuurtoren staan
Ze luisteren naar een roep en
kijken al nieuwsgierig uit naar wat...?
De Brulne klekendief, een Knobbelzwaan?**

Jan Bleeker

Een groentje op Vlieland

Hé Jan, hoe was jouw weekend? Prima Pim.

Wel, dat klinkt overtuigend, hoezo prima?

Ik was als aspirant-lid een lang weekend naar Vlieland met de Vogelwerkgroep Gooi en Omstreken.

En....? Mag je lid worden? Nou, dat gaat niet zomaar. Bij wijze van ontgroeningsritueel moet ik er een verslagje over schrijven.

Mooi is dat. En hebben jullie nog wat waargenomen? Dat mag je wel zeggen. Er waren drie groepen van zo'n tien deelnemers waaronder één leider en een assistent.

Die twee sjuowden elk een telescoop en een karrenvracht aan vogelkennis met zich mee.

En ze hadden de gave die kennis uiterst vriendelijk en met engelengeduld te delen met een beginner zoals ik die zelfs door een telescoop een Kleine zilverreiger voor een Lepelaar aanzag.

Sommigen weten er zóveel van. Voordat jij je kijker hebt gepakt hebben zij al pratende allang gehoord wat voor soort er zit. Dat heeft voor mij iets magisch. Dus.....aardige lui zo te horen? Jawel, ze zetten zelfs je fiets voor je op slot en bewaren het sleuteltje. Alleen jammer dat ze

dat niet even zeggen (nee Coen, namen noemen we niet.)

En het zijn ook niet zo van die spotters weet je, die in korte tijd zoveel mogelijk soorten willen zien.

Ze nemen er alle tijd voor om zelfs de meest eenvoudige dingen steeds weer uit te leggen.

Dat is pas echt enthousiasme voor alles wat groeit en bloeit.

Zo was er ook een man die heel boeiend vertelde hoe hij zijn liefde voor de natuur op zijn kleinkinderen overbracht door er met ze op uit te trekken en zo van alles met ze te beleven. Je

zou bijna wensen zelf nog kind te zijn. Voor mij is Adrie de opa van het jaar.

Maar.....we hebben zéker veel waargenomen.

Onze groep heeft meer dan 80 soorten gezien en de drie groepen samen zo'n 125, waaronder Zeekoet, Middelste jager, en Jan van Gent.

Zelf was ik nogal gecharmeerd van de Roodborsttapuit die daar in zijn fraaie herfsttooi trots rondstapte met de gebronsde borst vooruit, alsof heel Vlieland hem toebehoorde.

Op excursie

Foto: J. van Velsen

Aan de maaltijd Foto: J. van Velsen

Verder zijn we nog naar een ringstation gefietst.

Ze vangen daar vogels met opstaande netten, noteren er allerlei gegevens van waarna ze gerings worden en weer vrijgelaten. Zo krijg je op den duur een aardig beeld van hun vlieggedrag en de vogeltrek.

Op een avond beklommen we een heuvel vanwaar je heel goed de nachttrek naar Engeland kon zien langskomen. Indrukwekkend is dat, zo in die stilte bij invallende duisternis.

Als ik dat zo hoor vereist het wel een goede organisatie...?

Zeker weten. Er is daar ene Joke die al lang van tevoren de accommodatie vastlegt en er samen met een aantal anderen enkele dagen eerder naartoe gaat om alles perfect te voor te bereiden, van eten tot fietsenhuur en van de borrel tot de schoonmaak en alles wat er verder bij komt kijken.

Op de boot terug werd er zelfs nog koek uitgedeeld.

Ik was alleen mijn vaatdoek en keukenhanddoekje vergeten.....oeps.

Ze hadden op zondagochtend nog voor een buitje gezorgd zodat ik mijn nieuwe regenkleding even kon testen.

Fuut	Holenduif	Kruisbek	Visdief
Houtduif	Ringmus	Turkse tortel	Oeverloper
Aalscholver	Grote bonte specht	Zeekoet	Blauwe reiger
Veldleeuwerik	Noordse stormvogel	Lepelaar	Graspieper
Dodaars	Wilde eend	Oeverpieper	Velduil
Wintertaling	Witte kwikstaart	Waterhoen	Smient
Gele kwikstaart	Pijlstaart	Winterkoning	Grote stern
Watersnip	Slobeend	Heggenmus	Bonte vliegenvanger
Kuifeend	Kramsvoegel	Dwergmeeuw	Brielduiker
Zanglijster	Eidereend	Koperwiek	Middelste zaagbek
Beflijster	Bergeend	Merel	Grauwe gans
Tapuit	Rotgans	Roodborsttapuit	Knobbelzwaan
Paapje	Buizerd	Sperwer	Gekr. roodstaart
Roodborst	Havik	Fitis	Slechtvalk
Goudhaan	Smelleken	Koolmees	Torenvalk
Pimpelmees	Bruine kiekendief	Staartmees	Kleine zilverreiger
Zwarte mees	Fazant	Baardman	Boomkruiper
Waterral	Taigaboomkruiper	Meerkoet	Rietgors
Scholekster	Sneeuwgor	Kievit	Groentling
Zilverplevier	Sijsje	Goudplevier	Kneu
Bontbekplevier	Barmsijs	Steenloper	Vink
Watersnip	keep	Wulp	Huismus
Rosse grutto	Spreeuw	Tureluur	Zwarte kraai
Zwarte ruit	Bonte kraai	Groenpootruiter	Kauw
Kanoetstrandloper	Ekster	Paarse strandloper	Vlaamse gaai
Kleine strandloper	Jan van Gent	Bonte strandloper	Drietenmeeuw
Drieten strandloper	Zwarte zee-eend	Kemphaan	Boomvalk
Kluut	Krombekstrandloper	Grote jager	Dwergstern
Middelste jager	Boerenzwaluw	Kleine jager	Zwarte zeekoet
Grote mantelmeeuw	Boompieper	Kleine mantelmeeuw	Grote gele kwikstaart
Zilvermeeuw	Zwarte roodstaart	Stormmeeuw	Zwartkop
Kokmeeuw	Tjiftjaf	Visdief	

Nee, echt waar, het enige wat je te doen stond was vogels kijken, leuke mensen ontmoeten en genieten.

Nou en dat heb ik gedaan zeg, van vrijdagochtend tot zondagmiddag aan een stuk door. Ik

geloof dat ik steeds fanatieker werd.

Luister Jan, hoor ik daar een Fitis? mmmm....ja..., is een Phylloscopus.

Aldus opgetekend, J. Bleeker en P. Pelmees, najaar 2004

Velduil

Illustratie: A. Singer

Uit monitoringgegevens van de Huiszwaluw blijkt dat de aantallen broedparen in Nederland gedaald zijn. Ruwweg gezegd is dat vooral in het gebied beneden de grote rivieren het geval. In stedelijke gebieden komen vrijwel geen of helemaal geen broedparen meer voor. Het onderzoeksgebied van de vogelwerkgroep valt in de categorie gebieden waar de afgelopen decennia de stand schommelde.

Dick A. Jonkers

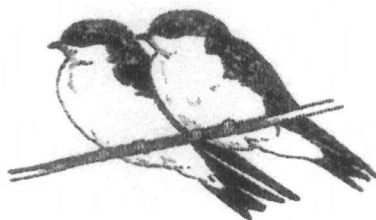
Huiszwaluwenkolonies in 2004

Wanneer we de gegevens van 2004 vergelijken met die van de twee jaar ervoor blijkt maar weer eens hoe zeer de aantallen kunnen schommelen en dat alleen langdurige monitoring-gegevens enig inzicht kunnen geven. Vanaf 1968 wordt de huiszwaluwpopulatie al gevolgd (Jonkers *et al.* 1987, jaarlijkse verslaglegging in De Korhaan). In de 26 jaar dat er in het onderzoeksgebied tellingen worden uitgevoerd is in 2000 een piek bereikt met 1208 broedparen. Daarna zette de trend door met een toename naar 1254 paren in 2001, 1264 paren in 2002, waarna er een afname volgde naar 1165 paren in 2003. Dit jaar werd een aantal bereikt van maar liefst 1353 broedparen, een stijging van 16% t.o.v. het jaar ervoor. Tot nu toe was het aantal broedparen nog nooit zo groot.

Vechtplassengebied

Bij de stijging van het aantal broedparen lieten zeven van de elf plaatsen zich niet onbetuigd, waarbij vooral Muiden/ Muiderberg en Loosdrecht zich onderscheidden. Hoewel het aantal Huiszwaluwen in Vreeland niet groot was, kozen er meer dan vorig jaar voor dit dorp. Hier werd geconstateerd dat van vijftien nesten op de zijkant van een schuur er bij een tweede controle drie gepreedeerd waren. Waarschijnlijk was een Kerkuil

daar verantwoordelijk voor. In Nieuwersluis weet zich nog steeds één paar te handhaven, maar dit zal over niet al te lange tijd ook verdwenen zijn. In de hele regio waaiden door veel regen en stormachtige wind af en toe nesten van de aanhechtingsplaats. Er zijn in die gevallen door de paren geen pogingen meer ondernomen om een

Huiszwaluwen

nieuw nest te bouwen, waarin een vervolglegsel kon worden grootgebracht. Van alle boerderijen waar veranderingen plaats vinden verdwijnen nesten en die plekken worden in de nieuwe situatie vrijwel nooit meer opnieuw bezet. De plekken waar zij zich kunnen handhaven zijn veelal wat oudere boerderijen waar nog steeds agrarische activiteiten plaatsvinden en vee wordt gehouden.

Het Gool

Het is dat in Naarden zich op het industriële complex van Quest International en bij een boerderij nog twee kolonies met enkele tientallen nesten bevinden, maar

anders had het er slecht uitgezien. De Huiszwaluwen trekken daar profijt van de landelijke omgeving, waar nog veel geschikt nestmateriaal en voedsel aanwezig is. Binnen de vesting Naarden is het pinaren. Hier en daar nestelen nog paren, maar hun aantal neemt af. Op zes van de elf nestelplekken is nog slechts één nest aanwezig. Bewoners van enkele panden hebben het plan om na het broedseizoen de nesten te verwijderen in de hoop dat de Huiszwaluwen er niet meer terug zullen keren. Er zullen pogingen worden ondernomen hen van dit onzalige voorname af te brengen. Het verschijnsel van verdwijning uit kerren van stedelijke gebieden treedt zowel in Nederland als België op. Zij komen daarin nog nauwelijks voor (Leys 2002). De rand van Blaricum treft hetzelfde lot. Verwacht wordt dat één van de komende jaren het doek daar definitief zal vallen. De in de jaren zeventig gebouwde wijk op de voormalige meent biedt helaas geen mogelijkheden voor de Huiszwaluwen om daar te gaan nestelen of kunstnesten op te hangen. Hoe anders is de situatie in Huizen, waar meer dan eenderde groter aantal paren aanwezig was als in 2003 (Tabel 1). Hier zijn nog maar liefst 52 locaties aanwezig waar gebroed wordt, waaronder nog een vrij behoorlijk aantal in de oude kern. De overige locaties liggen

Tabel 1. Aantal broedparen van Huiszwaluwen per gemeente in 2004

Gemeente	Broedparen	
	2004	2003
Muiden/Muiderberg	284	226
Weesp	100	95
Nigtevecht	13	8
Nederhorst den Berg	28	25
Vreeland	19	7
Loenen a/d Vecht	12	14
Nieuwersluis	1	1
Ankeveen	36	34
's-Graveland	33	34
Kortenhoef	29	33
Loosedrecht	74	44
Hollandsche Rading	12	5
Hilversum	6	0
Naarden	88	97
Huizen	138	101
Blaricum	2	5
Eemnes	345	328
Eembrugge	35	20
Eemdijk	118	84
Totaal	1353	1165

op niet al te grote afstand van het Gooimeer. Op één locatie na gaat het allemaal om vestigingen van minimaal 1-7 nesten. De uitzondering wordt gevormd door een kolonie aan een restaurant bij de haven van Huizen, die in 2004 uit 22 paren bestond.

Eemland

Net als in voorgaande jaren vormde deze regio weer een bolwerk, waar 463 paren zich gevestigd hadden. Aan dit succes hebben vijf kolonies, waaronder een zeer grote, in belangrijke mate bijgedragen. Samen namen zij 378 paren voor hun rekening. In de kolonie van De Kampen -ook vaak als Oostermeeent aangeduid- hadden nogal wat Huismussen voordat de zwaluwen arriveerden de nesten bezet. Een mooie ontwikkeling deed zich voor in Eemdijk, waar aan een woonhuis met in het jaar daarvoor slechts enkele nesten, nu een kolonie van vele tientallen nesten aanwezig was. Hoewel er geen aanwijzingen waren dat de

bewoners van het huis pogingen hadden ondernomen de uitbreiding tegen te houden, zijn alle nesten onder de gevel na het broedseizoen verwijderd. Het broedseizoen 2005 zal uitmaken hoe de Huiszwaluwen zullen reageren.

Kunstnesten

Met kunstnesten is het altijd maar afwachten of deze bezet zullen worden en de resultaten zijn wisselend. Kunstnesten aanbrengen dichtbij plaatsen waar zij al broeden, worden meestal bezet. Op andere plekken waar zij wel geregeld rondvliegen volgt soms pas na vele jaren wachten bewoning, terwijl naar ogenschijnlijk geschikte plekken helmaal niet wordt omgekeken. In Vreeland waar in de buurt van een oude kolonie kunstnesten werden aangebracht bleven deze onbezet. Dat gold ook voor twee kunstnesten in Eemdijk, die al voor het tiende achtereenvolgende jaar van bewoning verspeend bleven. In hetzelfde dorp echter waren op een andere plaats alle zestien kunstnesten bewoond en waren er zelfs nieuwe natuurlijke nesten tegenaan gebouwd. In Eembrugge waren 23 van de 28 kunstnesten door Huiszwaluwen in gebruik genomen en in Muiden waren dat er twee.

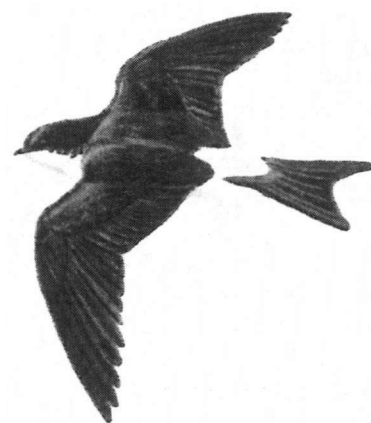
Koloniegrootte

Het aantal plaatsen waar zich één nest bevond, steeg vergeleken met 2003 licht (Jonkers 2004) en bedroeg nu honderd. In de categorie 2-5 nesten waren 92 kolonies vertegenwoordigd en was er een daling van ongeveer 12%. Het aantal met 6-10 nesten liep op van dertien naar twintig en kwam hierdoor bijna op het niveau van 2002. Ook de categorie van 11-25 nesten steeg en wel van elf naar achten. Van de middelgrote kolo-

nies van 26-50 nesten waren er acht in het onderzoekgebied aanwezig, een verdubbeling vergeleken met 2003. De top van de categorie met >50 nesten werd aangevoerd door de in vorige verslagen reeds genoemde schuren bij een boerderij in de Noordpolder te Veld (Eemnes), waar maar liefst 174 paren huisden. Dit is nu één van de, zo niet grootste, kolonies in ons land. Goede tweede was de ook al eerder beschreven kolonie in De Kampen noordelijk van Eemnes. Die van 58 nesten aan de Noordpolderweg in Muiden mag er ook zijn, evenals die van 51 paren in Eemdijk.

Ringonderzoek

In de afgelopen jaren zijn verscheidene volwassen Huiszwaluwen bij de kolonies geringd. Eén van de doelen daarvan was na te gaan of zij in de jaren erna terugkeren naar de plek waar zij al eerder broedvogel waren. De enige terugmelding betreft een vogel waarbij dit niet zo was, maar die wel in dezelfde regio broedde. Hij werd in 2001 in De Kampen geringd en in 2004 zes kilometer zuidelijker dood onder een nest gevonden. Deze vogel (op het moment van ringen al meer dan een jaar oud) had dus minstens vier keer de trek naar zijn

Huiszwaluw

Illustratie: A. Singer

overwinteringsgebied ergens ten zuiden van de Sahara ondernomen.

Medewerkers aan de tellingen
Het lijstje met medewerkers is al jaren vrijwel onveranderd. Hen past grote dank voor hun jarenlange inzet. Helaas hebben Anneke van Daalen, Hans Gouw, Jan Nijhoff en Jan Ram besloten de lier aan de wilgen te hangen en te stoppen. Behalve de hierboven genoemden leverden de volgende personen ook

een bijdrage: G. Bieshaar, Y. Bosman, A.C. Driessen, L.J. Dwars-van Achterbergh, W.M. Fase, W.Fokker, D.A. Jonkers, A.J. van Klaveren, N. Klippel, W. Langendorff, F. Leurs, K.Pranger, H.W. Reddingius-Schreuder, S. Staps, J. Terlouw, A.P. Vermeule & M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur
Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987 Vogels Tussen

Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum: 267.
Jonkers, D.A. 2004. Broedplaatsen van huiszwaluwen in 2003. *De Korhaan* 38(1): 16-18.
Leys, H.N. 2002 Huiszwaluw. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2002. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.

Het tuinvogelonderzoek is nu zijn dertiende jaar ingegaan. Juist deze lange periode van waarnemen maakt het mogelijk bepaalde verbanden te ontdekken. Zoals tussen Spreeuwen en wintertemperatuur. Jarenlang was de Huismus stabiel, maar deze lijkt nu ook in het Gooi te gaan afnemen.

Fernand C. Jager en Dick A. Jonkers

Tuinvogelonderzoek in 2003

De vogeltoptien zag er voor de wintermaanden van 2003 als volgt uit: Merel, Koolmees, Pimpelmees, Vink, Roodborst, Ekster, Heggenmus, Houtduif, Spreeuw en Kauw. De Turkse tortel is uit de toptien verdwenen.

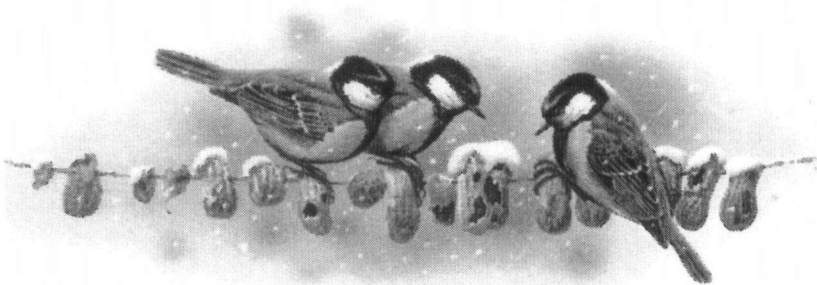
De Huismus staat op de twaalfde plaats. Een opvallende zesde plaats voor de Ekster. Het aantal tuinen met Spreeuwen blijkt in de winter positief gecorreleerd te zijn aan het koudegetal; dat wil zeggen: hoe kouder de winter hoe meer tuinen met Spreeuwen. In de zomermaanden werd een zwak negatief verband gevonden tussen het aantal tuinen met Eksters en het aantal tuinen met Huismussen. De Huismus vertoonde zowel in winter als zomer een geringe afname. Er waren

veel Sijzen in de winter, maar weinig in de herfst. Forse toename van Eksters in de winter en van Gaaien in de zomer.

Opmerkelijke verschillen tussen het Gooi, Almere en Engeland. Houtduif, Turkse Tortel en Kauw komen in Almere weinig voor. Boomklever en Boomkruiper vrijwel niet, maar Huismussen veel meer dan in het Gooi. Engeland valt op door hogere aan-

tallen Zwarte mees, Zanglijster en Groenling.

Meer informatie is te vinden in het verslag over 2003: "Tuinvogels 2003"; Fernand C. Jager en Dick A. Jonkers. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 139 (2004). Er zijn nog enkele exemplaren van dit verslag beschikbaar.

Koolmees

Illustratie: J. Weenink

Vliegen vraagt ongelooflijk veel kracht. Dat vereist flinke spieren. De grote vliegspeer alleen al is gemiddeld verantwoordelijk voor een/zesde deel van het gewicht van een vogel.

Jan K. Nijhof

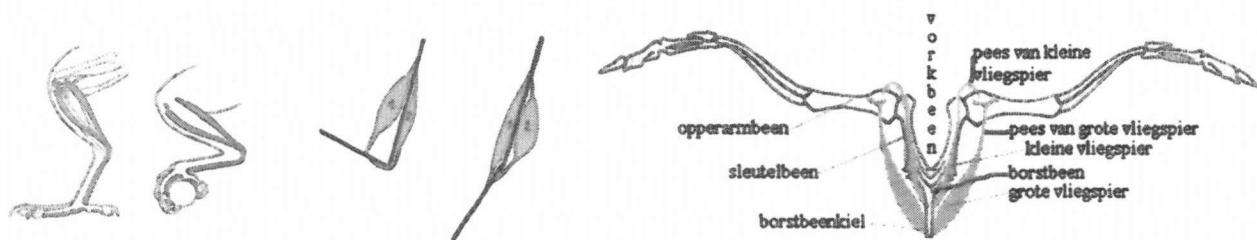
Schwarzenegger is er niets bij

De meeste spieren van vogels verschillen niet zo veel van die van ons, maar de zogenaamde skeletspieren wel. Bewegingen van vogels en van ons komen tot stand dank zij het samentrekken van skeletspieren. De spier wordt daarbij korter en dikker (spierballen). Zo'n spier heeft twee aanhechtingspunten die qua functie verschillen. Hij zit aan één kant ergens aan een bot vast wat niet beweegt, aan de andere kant zit hij aan een bot gehecht wat als gevolg van de spiercontractie van positie verandert. Aan dat einde zit hij vaak niet zelf aan dat been vast maar via een of meerdere pezen. Pezen zijn taaie, niet-elastische banden die de kracht van de spier overbrengen naar een verderaf gelegen skeletdeel. Een mooi voorbeeld is de Achillespees, de uitloper van de kuitspier naar beneden naar de voet. Die spier zit aan de bovenkant vast aan het bot vlak onder de knie en zijn massa vormt de ronding van de kuit. De Achillespees loopt achter de hiel om en splitst dan in vijven, één deel naar elke teen. Als de kuitspier zich verkort, trekt hij aan de Achillespees waardoor de voet gestrekt wordt en wij op onze tenen komen te staan. Doordat de spier alleen maar door samen te trekken kracht kan uitoefenen, komen ze doorgaans in paren voor: de één doet het werk van de ander teniet. De ene beweegt botten aan weerszijden van een ge-

wricht naar elkaar toe: de buiger, de andere trekt ze uit elkaar: de strekker. Uw spierballen, de biceps, zijn buigers, onder uw bovenarm zitten de triceps die de arm strekken. Ook de kuitspier is een strekker. Dat de skeletspieren van vogels deels nogal van de onze verschillen is een aanpassing, u had het nooit geraden, aan het vliegen. Daarvoor is het van belang dat het grootste deel van de spiermassa van de vogel zo dicht mogelijk in de buurt van zijn zwaartepunt ligt. Daarom zijn de spieren min of meer op twee hopen gegooid, een bij de schoudergordel en de tweede bij het bekken en het bovenbeen. De eerste noemt u bij een slachtkip "de borst", de tweede "de bout". Aan de uiteinden van poten en vleugels vinden we geen spieren maar slechts sterke, taaie, lichte, soms behoorlijk lange, pezen. Het zal duidelijk zijn dat vliegen niet mogelijk is zonder vliegspieren. De neerslag van de vleugel kost daarbij uiteraard de meeste kracht. Die kracht wordt geleverd door de grote borstspier, met recht "grote" borstspier, want gemiddeld maakt hij 15,5% van het gewicht van de vogel uit. Als een bodybuilder met zijn totale spiermassa dat percentage zou willen halen dan moet hij nog eventjes blijven trainen. De vaste aanhechtpunten van deze spier zitten aan het vorkbeen, de bindweefselplaat tussen vorkbeen en borst-

been en het buitenste deel van de borstbeenkam. Het andere einde van deze krachtpatser hecht zich aan een richel van het opperarmbeen dicht bij de schouder.

Onder (van buiten naar binnen gezien) de grote ligt de kleine borstspier, in de hoek van de kam van het borstbeen (verticaal) en het borstbeen zelf (min of meer horizontaal). Hij zit aan deze twee beenstukken vast en loopt langs het sleutelbeen. Hij eindigt in een pees die door een kanaaltje loopt waar vorkbeen, sleutelbeen en schouderblad elkaar raken en die zich vasthecht aan de bovenkant van het borstbeen. Deze spier is, al ligt hij aan de buikzijde, toch verantwoordelijk voor de opslag van de vleugel. De botjes waartussen de pees loopt werken daarbij als een soort katrol. Deze spier heet terecht de kleine borstspier want bij de meeste vogels weegt hij maar een/twintigste van het gewicht van de grote borstspier. Bij de weinige groepen vogels waar ook de opslag van de vleugel krachtig moet zijn (Pinguïns, Alken, Gierzwaluwen, Kolibries en zo) heet hij nog steeds de kleine borstspier, maar is hij groot. De rugspieren van de vogel werken wel wat mee aan de opslag, maar zijn naar verhouding erg klein. Daardoor hebben ze nauwelijks invloed op het zwaartepunt van de vogel en dat blijft dus laag gelegen. De andere spieren van de vleugel zijn in grote lijnen vergelijkbaar met

de spieren in onze arm, maar ze liggen zo dicht mogelijk bij de romp. De vleugeldelen worden dan bediend door pezen. De spieren van de poten zijn veel minder enorm, lopen en/of hippen of zwemmen vraagt duidelijk minder inspanning dan vliegen. De samenstelling van het spierstelsel hier is nogal variabel, sommige spieren zijn soms aanwezig, soms afwezig, wat weer aanwijzingen geeft bij de classificatie van de vogels. De spieren liggen, zoals we al gezien hebben, zo dicht mogelijk bij de romp. Zij eindigen in soms lange pezen die de beweging van de verschillende onderdelen van de poot verzorgen. Loopbeen en voet bestaan bijvoorbeeld vrijwel alleen uit

been, pezen en huid. De pezen die de tenen bewegen lopen achter het enkelgewricht (de hiel) van de vogel langs. Als hij de poot (hiel) buigt worden ze strak getrokken, waardoor automatisch de tenen worden gekromd. Die tenen houden op die manier moeiteloos en energie-loos een twijg of draad stevig vast, zelfs als de vogel slaapt. De borstspieren kunnen donkerder of lichter gekleurd zijn. Vogels met rode spieren verbranden vet met behulp van grote hoeveelheden zuurstof. Die zuurstof komt waar hij nodig is doordat iedere spiervezel zelf klein is, doordat er een dicht netwerk van (bloed-) haarvaten in de spier aanwezig is en door-

dat de spiervezel veel myoglobine bevat, een eiwit dat zuurstof kan vasthouden. Myoglobine is, net als hemoglobine, het zuurstof bindende eiwit in bloed, rood. Vogels met witte spieren breken suikers af zonder dat daar zuurstof aan te pas komt (anaëroob). Daarbij wordt veel sneller energie geproduceerd, maar ook melkzuur. Er treedt dus snel verzuring (u kent die kreet ongetwijfeld van sporters), dus vermoeidheid op. Duiven, met rode spieren, kunnen vluchten van lange duur aan, fazanten, met witte spieren, hebben een krachtige start maar zijn binnen de kortste keren moe. Gezien die vliegspeer is dus zelfs het meest nietige vogeltje een echte macho.

Wil jij deze winter werken in de frisse buitenlucht ?

De Vogelwerkgroep nodigt jou uit om samen een dagje te werken in de natuur. We gaan deze winter weer wilgen knotten en opschietende struiken snoeien. Onder leiding van Staatsbosbeheer wordt er gewerkt op het Visdieveiland Eemmeer, en het kustgebied nabij de Vogelhut en de Stichtse Brug. Door ons werk blijft het rietland behouden, het eiland geschikt voor

de Visdiefjes en de vogelhut toegankelijk voor vogelaars! Alle werkzaamheden vinden plaats op zaterdagen in de maanden januari en februari. In december wordt bekend op welke zaterdagen er wordt gewerkt. Staatsbosbeheer zorgt voor al het benodigde gereedschap en betaalt een reiskostenvergoeding. Wij zorgen voor warme chocolademelk! Dus als je zin hebt in één

of een paar leuke en nuttige zaterdagen in de natuur, bel me even of stuur een email.

Met hartelijke groet,

Frank Kempeneers
Bestuurslid Natuurbescherming
035-52 63 870
frankkempeneers@zonnet.nl

Het verslag van de excursie op zondag 12 september 2004 met als bestemming: Oud Valkeveen beperkt zich niet tot vogels. Ook bessenpoep, bovisten al of niet geruit en zelfs de zeedistel werd gesignaleerd. Gelukkig zijn de aanwezige excursieleiders van alle markten thuis!

Peta Eisberg en Jenny Brook

Drie Vossen en een dubbele regenboog

Drie Vossen spelen in de ochtendzon. Er staat een stevige bries, die ervoor zorgt dat ze onze aanwezigheid niet doorhebben. Bovendien zijn ze in hun spel verdiept; jonge honden, die tegen elkaar op staan, nu eens achteruit deinzend, dan weer vooruit dansend. Enkele Reeën blijven onopgemerkt. De jonge Vossen hebben ook de dubbele regenboog tegen de wilde luchten niet in de gaten. De binnenste boog is zo helder en begint (of eindigt?) in het grasachtige terrein recht voor ons, zodat we bijna die pot met goud kunnen aanraken. Het spreekwoordelijke goud kan ons echter niet gelukkiger maken dan alles wat er nu al te beleven valt.

We zijn gekomen om naar vogels te kijken onder de deskundige leiding van Bertus van de Brink en Rob van Maanen op het beschermde gebied van Staatsbosbeheer achter de Zanddijk bij Valkeveen. De weerberichten hebben niet veel goeds beloofd, zodat we om zeven uur met slechts zeven deelnemers zijn, variërend in ervaring van voleerde vogelaars en amateurbiologen tot volstreekte leken. Aanvankelijk vallen er weinig vogels te bekijken, maar andere dingen zijn ook de moeite waard. Het begint al met de

zwarte nachtschade, die bijna vertrapt wordt, in de hoek van het veenachtige grasland waar we ingeklommen zijn. Daarna stuiten we op vossenpoep, die vol bessen en pitten zit; marterpoep schijnt in dit gebied ook voor te komen, maar wordt door ons niet waargenomen. Parasolzwammen staan er volop, waaronder mooie statige exemplaren, maar ook enkele met een opvallend korte steel.

Bertus heeft een fraaie kijker op statief mee waar we om beurten door kunnen kijken, niet alleen naar de Vossen en Reeën, maar later ook naar de Knobbelzwanen, Grauwe ganzen, een Boomvalk en een Torenavalk. We zien een onopvallend heuveltje, dat langs de westkant een steile helling met oeverwaluwnesten blijkt te bevatten. De vogels geven de voorkeur hieraan boven een kunstmatig voor hen aangelegde wand. Deze zomer hebben hier zeker tegen de tweehonderd Oeverwaluwen gebivakkeerd. We schuilen even langs de bosrand voor een felle korte regenbui en verwonderen ons over de Reeën die nog wat grazen en zich vervolgens door het prikkeldraad heen wringen naar een droger onderkomen, zodra ze ons gezien hebben. Door de harde wind houden de kleinere vogels zich schuil in de

lagere plekken, hoewel een Paapje en een paar Roodborsttapuiten zich uitvoerig laten bewonderen, terwijl ze zich op de paaltjes en het draad van de omheining van een extra beschermd stukje veenachtig land tegen de wind in evenwicht houden. Een vrouwtje Bruine kiekendief vliegt over de rietkraag.

We klimmen hier en daar over een hek of laten ons onder het prikkeldraad door rollen en genieten van de wisselende wolkenaferefen, waarvan ons nu duidelijk is hoe het komt dat de Hollandse meesters zich er door lieten inspireren. De A1 is verwonderlijk dichtbij, nu gelukkig alleen nog zichtbaar en niet hoorbaar. We slaan de bosrand

Oeverwaluw

Foto: R. Mills

om en zien Almere aan de overkant van het water. In het riet moet het wemelen van de vogels. Bertus gaat er voorzichtig een klein stukje in, wat ons enkele Rietgorzen oplevert.

En dan opeens een kreet: de Visarend boven de rietkraag aan de oostkant van ons blikveld. Soms duikt hij weg. Bertus had ons zijn vaste uitkijplek in een dode boom al aangewezen. Dit is waarvoor we gekomen zijn. We zien hem bidden, maar de wind zit hem dwars. Hij duikt, maar verdwijnt daarbij achter de bomen, zodat we niet kunnen zien hoe hij een vis met zijn achtertenen uit het water kan slaan. We zijn nu aangekomen op de oude zeedijk, vanwaar je Oud Naarden zou kunnen zien als het niet heel lang geleden in de golven ten onder was gegaan. Er is aan de zeedistels goed te zien, dat hier eens een echte, zoute zee was.

Inmiddels vraagt de flora ook onze aandacht; we worden over-

hoord door Rob en Bertus, die onze kennis op dit gebied testen: de Vlasleeuwenbek wordt van nabij bekeken, de Hop - heelaas zonder tap -, de uitgebloeide Berenklaauw, de Valeriaan, het nog bloeiende Knoopkruid (de onvermoede familie van de mij overbekende Korenbloem), het zonnige Boerenwormkruid, Geel walstro, het Grasklokje, de winde. Zoveel prachtigs bloeit er nog in september. We zien twee Ruitjesbovisten, de één nog gaaf wit, de ander een rijp donkerbruin exemplaar dat net zijn sporen in een bruine walm de wijde wereld in heeft laten gaan. Jong zijn deze bovisten eetbaar, zegt onze gids, al nemen we nu de proef niet op de som.

We lopen door en komen nu zo dicht bij de A1 dat we die geluidsbron wel uit zouden willen zetten. Terwijl we nog het gebied afspeuren naar IJsvogels, zien we plotseling een Haas op nog geen dertig meter afstand. We lopen een steil talud af en

komen bij een sloot naast het fietspad van de Ergooiersroute. Onder de brug langs de slootkant is een faunabrug aangelegd, zodat het kleinere beestenspul veilig de A1 kan kruisen. We hebben het beschermde natuurgebied nu verlaten, en worden dan ook begroet door joggers en sportfietsers. We gaan in het gras zitten voor koffie en een boterham en luisteren naar nog meer gedegen uitleg van Bertus. Het laatste gedeelte van de excursie voert ons langs weilanden waar een grote groep Kieviten en Spreeuwen zich heeft verzameld en via een bospad keren we terug naar de parkeerplaats bij Oud Valkeveen, dat zijn naam eer aangedaan heeft vandaag. Een fantastische excursie die heel wat opgeleverd heeft. In het groene boekje kon Jenny tegen de dertig vogelsoorten als gezien noteren, waaronder Buizerd, Sperwer, Wintertaling, Watersnip, Holenduif, Graspieper en Groenling nog het vermelden waard zijn. Rob en Bertus: dank jullie well

Van de Commissie Buitenland: Reisplannen 2005

Nog nagenietend van de indrukwekkende reis naar Lesbos (wat een fantastisch vogeleiland is dat!) is de "Commissie Buitenland" al weer druk in de weer met de voorbereidingen voor de volgende trips in 2005. Na Zweden, Turkije, Frankrijk, Spanje, Duitsland, Polen, Oostenrijk en Lesbos gaan we én op herhaling én doen we iets heel bijzonders.

Allereerst gaan we van 3 t/m 6 maart 2005 een auto-weekend lang weer duizenden kraanvo-

gels bekijken bij Lac du Der de Chanteqoc. En van 20 t/m 24 augustus of als u enige dagen in Spanje wilt blijven van 20 t/m 28 augustus 2005, gaan we met de veerboot Pride of Bilbao heen- en-weer varen van Portsmouth (zuid-Engeland) naar Bilbao (noord-Spanje). Een prachtige trip op een luxe schip met onderweg royale kansen op waarnemingen van zeevogels en van vele soorten waterdieren als walvissen, dolfijnen en ga zo maar door (zie het verslag in het

septembernummer van De Korhaan).

Informatie en inschrijfformulier kunnen worden opgevraagd bij de Commissie Buitenland, bestaande uit Wim le Clercq, tel. 035-6834456, André Kerkhof, tel. 035-6286330 of 06-51933045 en Engbert van Oort, tel. 0294-234330 of 06-12990450.

In mei en begin juni waren we nog somber gestemd. Het zag er naar uit dat het een heel matig jaar voor de aantallen broedparen van de Oeverzwaluwen zou worden. Enige tijd later trok verrassend genoeg de bezetting behoorlijk aan.

Dick A. Jonkers

Oeverzwaluwen in de regio Gooi, Vechtplassen en Eempolders in 2004

Van Oeverzwaluwen is bekend dat het aantal broedparen dat zich ieder jaar vestigt nogal sterk afhankelijk is van de situatie in het overwinteringsgebied in de overstromingsvlakten van de Niger in Tsjaad. Valt er veel regen dan is de overlevingskans groot en komen de vogels in een goede conditie, bij weinig regen zijn beide slecht. In het eerste geval overleven er veel exemplaren die op trek kunnen gaan; in het tweede geval kunnen er veel sterven en is het aantal dat op weg gaat veel kleiner. Daarnaast kunnen de weersomstandigheden onderweg ertoe leiden dat nogal wat exemplaren omkomen of later dan normaal in hun broedgebied arriveren. Dat laatste lijkt in 2004 het geval geweest te zijn.

Kolonies

Dit jaar waren elf kolonies in het onderzoeksgebied aanwezig met in totaal 766 broedparen. Dit is een stijging van ruim 28% t.o.v. 2003. Tabel 1 laat zien dat de aantallen broedparen van vrijwel alle kolonies sterk verschilden met die van 2003. Een dergelijk verschijnsel doet zich ook voor in de kolonie in de kunstwand van het Twiske bij Zaandam. Deze kolonie wordt vanaf de bouw in 1997 gecontroleerd. In

de laatste vier jaar bijvoorbeeld was de bezetting als volgt: 2001: 64 paren, 2002: 0, 2003: 30 en 2004: 56 (Swart & Staats 2004). De bezetting van de speciaal afgestoken wand van het vroegere gronddepot in de driehoek met het toekomstige reservaat van Natuurmonumenten tussen de spoorlijnen van de Gooiboog was teleurstellend. Nog geen tiende van het aantal broedparen van het vorig jaar was aanwezig (Tabel 1). De oorzaak van deze terugval is onduidelijk. Veel beter ging het met de wand tussen de drukke autosnelwegen A1 en A6. De snelwegbeheerder had ondanks het zeer krappe budget kans gezien wat geld vrij te maken dat gebruikt kon worden voor het afsteken van het westelijk aansluitende deel van de wand. Het geld was goed besteed, want bijna 200 paren vestigden zich. De op nog geen twee km afstand daarvan liggende kolonie van het Naarderbos had een prima bezetting. Nog nooit waren er zoveel broedparen. Op 18 juni zijn daar 102 bezette nestgangen geteld. Iets meer dan een maand later had een groot deel van de paren de kolonie al weer verlaten. Met het eerste broedsel waren er nog voldoende mogelijkheden om de nest-

gangen te bereiken. De explosie van opschietende distels en koolzaad begonnen daarna steeds meer belemmerend te werken. Op 20 juli hingen deze door de harde wind en regen geknakte planten voor de wand en waren nog maar enkele tientallen paren aanwezig. Hoewel de kolonie in de Naardermeent er met 167 nesten best mocht zijn en de tweede plaats op de ranglijst inneemt, was het aantal bijna een kwart minder dan in 2003. Mogelijk heeft een deel van de paren zich gevestigd in de op korte afstand, respectievelijk zes en vier km, liggende kolonies van de A1/A6 en het Naarderbos. Helaas kan het bewijs daar niet voor geleverd worden, omdat er door Staatsbosbeheer geen toestemming wordt verleend om ringonderzoek in de kolonie van de Naardermeent uit te voeren. De Zanderij-oost is weer een ander verhaal. De in het voorjaar opnieuw afgestoken wand lag er perfect bij, maar wat er ook kwamen, geen Oeverzwaluwen. Die hadden hun oog laten vallen op een plek aan de oostzijde van de Naarderweg. Aan de zuidzijde van de daar aanwezige plas, tegen het hoge gronddepot, bevond zich een nog geen halve meter hoog afslagwandje.

Tabel 1. Oeverzwaluwkolonies tussen Vecht en Eem in 2004

Locatie	Gemeente	Aantal nesten		Vestigingsplaats
		2004	2003	
Nieuwe Keverdijksche Polder A1/A6	Weesp	6	29	zandwand
Naarderbos	Muiderberg	191	27	zandwand
Naardermeent	Naarden	102	3	voormalige vuilstort
Zanderij-oost	Naarden	167	222	zandwand
Haven Huizen	Hilversum	27	60	zandwand
IJsselmeerweg	Huizen	29	19	zandwand
Groeve Oostermeent	Huizen	51	-	zandwand
Polder De Kampen	Blaricum	14	58	zandwand
Noordsingel	Blaricum	3	-	zandwand
Raboes	Eemnes	145	70	gronddepot
Totaal	Eemnes	31	121	kleiwand
		766	589	

De tweeëntwintig op 12 mei al aanwezige nesten raakten onbedoeld verstoord door werkzaamheden. Wat verderop zaten bij het ecoduct in aanleg nog enkele nesten.

Het lage afslagwandje op een van de vogeleilandjes bij de haven van Huizen was ook weer bezet. De Oeverzwaluwen lieten zich niet afschrikken door de plaatselijk ijle rietbegroeiing voor het wandje. Op ongeveer een kilometer zuidelijk daarvan aan de IJsselmeerstraat werden in het voorjaar werkzaamheden uitgevoerd, waarbij onder andere circa 75 cm diepe sleuven voor kabels werden uitgegraven. In deze steile sleuven vestigden zich eind juni in rap tempo broedparen. In goed overleg met de uitvoerder, gemeentewerken, Algemene Inspectiedienst, en de gemeentepolitie is toen besloten de werkzaamheden bij de betreffende plek tot half augustus stop te zetten. Andere sleuven zonder nestgangen zijn onmiddellijk afgeschuind en bedekt met plastic zeil. Op 8 juli waren er 51 bewoonde nestgangen. Opvallend was dat zich begin juli in de nestgangen al veel zandvlooien ophielden. Eind juli was het merendeel van de broedvogels verdwenen, doordat de wand gedeeltelijk was ingestort na hevige regenval.

De Groeve Oostermeent in Blaricum, waar evenals in de Zanderij de wand voor het broedseizoen was afgestoken, bevatte aanvankelijk veertien broedende paartjes. Die lieten hun broedsels in de steek nadat de nestwand deels was ingestort als gevolg van intrappen door jeugdige vandalen. Een nieuwe minikolonie (drie nesten) bevond zich in een wandje van een laag gronddepot achter een boomkwekerijtje tegen de Gooijergracht in de polder De Kampen, beter bekend als de polder Oostermeent.

Het laatste aanwezige gronddepot bij de Noordsingel in Eemnes was goed voor 145 nesten. In 2005 zal ook dit depot na de voltooiing van de nieuwbouwwijk verdwenen zijn en is er een eind gekomen aan de episode waarin het dorp Eemnes dicht bij de bebouwing broedende Oeverzwaluwen had. Wanneer de bouwvakkers vertrokken waren, kwamen bij het depot crossende 'kampers' die in de buurt woonden.

Buiten de bebouwing in de Eempolder bij het Raboes ligt nog een plaats waar gebroed wordt. Deze jaarlijks met een kraan afgeschraapte wand deed het dit jaar aanzienlijk slechter dan het jaar daarvoor met bijna

driekwart minder broedgevallen. In tegenstelling tot andere jaren was de wand deze keer licht begroeid met kruiden, die dus geen belemmerende factor voor vestiging vormden.

Predatie

In feite zijn de oeverzwaluwkolonies een soort voedertafel voor predators waar zij de af- en aanvliegende vogels kunnen vangen. Degenen die daar de mogelijkheden voor hebben kunnen zelfs uit de muur eten. Dit jaar was er een Boomvalk die in de omgeving van de kolonie A1/A6 broedde en zijn tol eiste. Aan de voet van de wand zijn heel wat resten van geslagen Oeverzwaluwen gevonden. Ook in de kolonie in Eemnes kwam regelmatig een Boomvalk jagen. Daar is geconstateerd dat ook een kat er vaak op strooptocht was. Het dier sprong tegen de wand, klauwde zich vast, bleef even hangen en viel daarna weer op de grond.

Niet bezette wanden

Enkele locaties zijn verdwenen door woning- en andere bouw, het gebruik van de gronddepots, instorting of overgroeiing. De wand aan de Oostdijk bij Naarden bleef onbezet omdat Rijkswaterstaat (RWS) geen geld meer had om het onderhoud te plegen. Daar kwamen helaas we te laat achter, anders hadden we het beheer over kunnen nemen. Komende winter zal aan RWS worden voorgesteld om het beheer over te nemen. Met de kunstwand op de rand van de Blaricummeent en het Vierde Kwadrant wil het nog steeds niet lukken. Hoewel de opschietende begroeiing in het voorjaar verwijderd was, volgde er geen bezetting. Het in het vorige verslag gemelde idee van een wandje bij de oostzijde van de Huizer Pier werd geconcreti-

seerd. Ook hier bleven de Oeverzwaluwen weg.

Kolonies in de omgeving

De nieuwe kunstwand aan de rand van het industrieterrein De Haar in Bunschoten trok dit jaar weer veel Oeverzwaluwen aan. Het aantal broedparen verviervoudigde van 134 in 2003 naar 449 (mededeling Wim Smeets). Langs de A1 iets ten zuidoosten van deze kolonie broeden ook nog Oeverzwaluwen. Hiervan zijn geen gegevens bekend.

Ringonderzoek

In vijf van de elf kolonies is gevangen voor ringonderzoek. De vangpogingen leverden in totaal 570 vogels op, waarvan 100 exemplaren al eerder geringd waren (Tabel 2). Twee daarvan droegen een Belgische ring en één een Spaanse. Een opmerkelijk gegeven komt van de nieuwe kolonie in Huizen. Twee volwassen exemplaren die daar werden gevangen droegen al een ring. Dit waren terugvangsten van een volwassen vogel die als broedvogel enige tijd daarvoor in de kolonie A1/A6 was geringd en een van een eveneens volwassen exemplaar dat in ook dit jaar in de kolonie van Eemnes was geringd. Hieruit blijkt dat exemplaren voor hun tweede broedsel in nieuwe of misschien ook wel bestaande kolonies kunnen opduiken. Als dit vaker voorkomt is het gevaar aanwezig dat dubbeltellingen ontstaan.

In Eemnes waren enkele eerder geringde exemplaren door ons in 2003 in de Zanderij en Groeve Oostermeent in Huizen en in de Ooievaarsplassen bij Letystad geringd. Enkele andere waren dat in 2001 of 2002 op de hiervoor genoemde plekken, in het Raboes en de Ooievaarsplassen. Bij de A1/A6 zijn exemplaren gevangen die door ons in

Tabel 2. Overzicht van vanglocaties en aantal geringde vogels in 2004

Vanglocatie	Aantal vang-data	Totale vangst	Terugvangst	Ongeringd	Volwassen	Jong
A1/A6	2	286	58	228	186	129
Naarderbos	1	15	0	15	13	2
Zanderij	1	4	0	4	2	2
IJsselmeerstraat	2	20	4	16	16	1
Noordsingel	4	245	75	170	94	76
Totaal	10	570	137	433	311	210

eerdere jaren waren geringd in de Groeve Oostermeent, Ooievaarsplassen, Zanderij, bij de Oostdijk in Naarden, Bunschoten en Rijswijk (Gld.).

Dankzij het ringonderzoek kwamen we er achter dat een Boomvalk die een nest had in het Baarnse Bos helemaal in Eemnes kwam jagen. De resten van twee in die kolonie in dit broedseizoen geringde volwassen vogels (een mannetje en een vrouwtje) werden onder het nest aangetroffen. Hemelsbreed bedraagt de afstand tussen beide plekken zes en een halve kilometer.

Locaties voor nieuwe wanden
Eindelijk is het dan zover dat de nieuwe wand op de golfbaan in het Naarderbos wordt aangelegd. Samen met de uitvoerder is een plek gevonden op korte afstand van de IJsselmeerweg. Het wordt een wand van een mengsel met zand en leem. Deze kan als compensatie dienen voor de broedplaatsen die verdwenen zijn of gaan, op en rond de voormalige vuilstort. Helemaal aan de andere kant van het Gooi vrijwel tegen de A27 is op de golfbaan tegen de geluidswal aan een vijferrand ook een nieuwe wand gepland. Deze zal uit plaggen worden opgebouwd. Voor de realisatie is door de Golf Countryclub Eemnes subsidie aangevraagd bij Landschap Utrecht. Deze wand kan als vervanging dienen

voor de kolonie in het gronddepot bij Eemnes, die op het punt staat te verdwijnen.

Dank aan de helpers

Waar zouden we zijn zonder assistentie. Zonder hulp geen gegevens en Oeverzwaluwen. De één graaft, de ander zoekt en telt en een derde assisteert bij het ringonderzoek of biedt op andere wijze hulp. Dit alles in het belang van de Oeverzwaluw. Dank daarom aan Gert Bieshaar, Ruud van Beusekom, Anco Driessen, Henk Groenendijk, Mirjam Kerkhof, Jan Kuijer, Frans Leurs, Truus Leurs, Paul van der Linden, Engbert van Oort, Bob van Poelgeest, Harry de Rooij, Niek Venneman, Adrie Vermeule, William van der Wal en Frank van de Weijer.

Geraadpleegde literatuur

Swart, T. & E. Staats (samenstellers) 2004. Verslag broedvogelinventarisatie Oeverzwaluwen 2004. Vogelbeschermingwacht Zaanstreek, Zaandam

Uit de veren

Subgroep Avifauna

Dit is de vaste rubriek van het coördinatieteam van de Subgroep Avifauna. Hier vindt u onder andere nieuws en felten over de diverse werkgroepen, oproepen, onderzoeksvragen en voortgang van de projecten.

Dinsdag 7 september 2004 vond de vergadering plaats van de Subgroep Avifauna. Jammer dat er van een groot aantal werkgroepen geen coördinatoren aanwezig waren; nogmaals het verzoek aan hen: ben je verhinderd, regel zo mogelijk een vervanger binnen je werkgroep.

Hieronder volgt een selectie van een aantal punten uit de notulen; belangstellenden die alsnog de volledige notulen willen inzien, moeten mij dat even mailen.

1. Mededelingen

De IJsvogelhandleiding gemaakt door Jelle Harder is af. Het is een prachtig document geworden vol informatie over de aanleg, controle en onderhoud van ijsvogelwanden.

Het Ransuilenproject: op de roestplaatsen zijn maximaal 79 Ransuilen geteld. Hiermee volgt 't Gooi de landelijke trend die een afname laat zien. In betere tijden schommelde het aantal getelde Ransuilen in 't Gooi tussen de 75 en 150 exemplaren. Het rapport "Inventarisatie Bloemendaler en Gemeenschaps-polder Oost 2002" is klaar en zowel binnen als buiten de VWG met veel lof ontvangen.

2. Werkgroepvoordracht: Inventarisatie van de Waterleidingplas in 2004 door Piet Spoorenberg

De deelnemers aan de inventarisatie zijn in het najaar 2003 over dit meerjarenproject ter plekke

geïnformeerd door de ecooloog en de beheerder. Alle telrondes zijn gelopen. Doordat de geluidsinstallatie op de avondrondes het liet afweten, was het precieze aantal Waterrallen moeilijker vast te stellen. De aantallen rietvogels waren lager dan ingeschat. Van de Grote karekiet zijn voorlopig zes tot elf territoria vastgesteld. Dat zich in het gebied een kolonie Purperreigers gevestigd heeft, werd niet door de waarnemingen bevestigd. Ten aanzien van het beheer werd vastgesteld, dat het rietbeheer voor verbetering vatbaar is.

3. Rondje Werkgroepen

Anco Driessen stopt met het coördineren van de Werkgroep Nestkasten. Anco, hierbij willen wij je bedanken voor je jarenlange inzet. De komende jaren blijven we je tegen komen als 'gewoon nestkastencontroleur' van je eigen telgebieden. Jammer dat binnen de Avifaunagroep de Werkgroep Ganzen- en Zwanentellingen nog steeds 'slapende' is. In de Eempolders zijn voor de ganzen 'gedooggebieden' aangewezen. De Werkgroep Weidevogelbescherming is hier niet zo blij mee: ze kunnen pas op 1 april deze gebieden in; ganzen vreten de graslanden kaal en stampen pas ingezaaid gras plat, waardoor mogelijk de Grutto het nakijken heeft; ook slaan de boeren op tilt en dat komt de samenwerking met de Weidevogelwerkgroep niet ten goede!

Het aantal broedparen van de Grauwe Gans in de Eempolder is bovendien de laatste jaren 'verontrustend' toegenomen. Engbert van Oort merkt op dat slechts vier à vijf personen veldwaarnemingskaartjes insturen. Jammer, het doet afbreuk aan de status van de rubriek Veldwaarnemingen in dit blad. Er zijn inmiddels bijeenkomsten geweest over het digitaal vastleggen van de waarnemingen; dit heeft inmiddels geresulteerd in de oprichting van een Werkgroep.

Rik Prins zal zich als nieuw lid buigen over de website van de VWG.

Monitoring van de Boerenzwaluw op de 40 aangebrachte nestplankjes onder bruggen en duikers leverde voor de Vechstreek één broedgeval op; de 60 aangebrachte plankjes in de Eempolder waren succesvoller: zeven broedgevallen en negen broedgevallen van de Witte Kwikstaart. Het hogere aantal broedparen van de Boerenzwaluw in de Eempolder zou mogelijk veroorzaakt kunnen worden door het minder aanwezig zijn in de polder van geschikte broedplaatsen voor de soort. Geoperd wordt dat licht, de openheid en de te kleine bruggetjes ook beperkend kunnen zijn. Door het steeds meer weren van de Boerenzwaluw uit de melkstallen, neemt de bezettingsgraad van de plankjes misschien toe. In Zuid-Holland is

een vergelijkbaar project gestart.

Het coördinatorschap van de Werkgroep Eempoldertellingen is vacant. Inmiddels heeft Jan Mooij aangegeven, dat hij deze taak wil gaan vervullen. We zijn Nico Klippel zeer erkentelijk dat hij de overdracht op zich neemt. Mocht de 'Nestvogel van het jaar' geen succes zijn dan wordt toch weer voorgesteld om de 'Vogel van het jaar' opnieuw uit de kast te halen, maar nu gekoppeld aan en gecoördineerd door één van de Werkgroepen. De Werkgroep Roofvogels stelt de Sperwer, die steeds meer de bebouwing opzoekt, voor als Vogel van het jaar 2005. Voorwaarde is wel dat er binnen de werkgroep een coördinator gevonden wordt.

4. Nieuwe Leden

De vergadering gaat akkoord met het voorstel van het CT om eens in de twee jaar een nieuwe ledenavond te organiseren. De nieuwe leden die zich op de nieuwe ledenavond opgeven voor een Werkgroep worden door het CT 'gevolgd', dat wil zeggen dat navraag wordt gedaan naar hun ervaringen en verwachtingen.

5. Diverse ter tafel komende zaken en rondvraag

Jelle Harder licht het project Ecoteller van POFF (Provinciale Organisaties Flora en Fauna, waar ook de SVN deel van uitmaakt) toe. Eén van de doelstellingen van de Ecoteller is het samenstellen van een digitale kaart van Noord-Holland waarop alle inventariserende vrijwilligersgroepen worden aangegeven (= Groene Kaart). Daarnaast wordt o.a. ook gedacht aan het ontwikkelen van een provinciale (mega)database en in het verlengde hiervan het verzamelen van rapporten, zodat

alle gegevens en rapporten op één centraal punt te vinden zijn. *noot: op de SVN-vergadering van 14 oktober jl. werd veel kritiek geuit op de Ecoteller; met name het verstrekken van gegevens van Werkgroepen aan derden en het nog steeds niet weten wat er daarna mee gebeurt, vormde een groot struikelblok.*

Bij Dick Jonkers zijn voor € 8,- vogelkalenders van het Vogeljaar te koop; bovendien ruimt hij oude vogelrapporten op en hij vraagt zich af of daar belangstelling voor is.

De inventarisatiegegevens van Cruysbergen zijn aan het Goois Natuur Reservaat verstrekt. Dit in verband met het verkrijgen van vergunningen door het GNR die nodig zijn voor het uitvoeren van nieuwe beheerswerkzaamheden in Cruysbergen.

Op woensdag 3 november heeft de contactavond van de Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied plaats gevonden. De werkgroep, die momenteel bestaat uit circa 39 vrijwilligers, roept met name 'geschoolde' nieuwkomers op de werkgroep te komen versterken. Op 2 maart 2005 vindt de startersbijeenkomst plaats.

Op zaterdag 13 november heeft de Roofvogelwerkgroep een evaluatiedag georganiseerd rond de barbecue.

De volgende Avifaunavergadering vindt plaats op dinsdag 11 januari 2005.

Wist U dat:

(gelezen in de verslagen van de werkgroepen)

- in de kasten van de Nestkastenwerkgroep de Grote bonte specht en de Gekraagde roodstaart ontbreken;
- de Tuinvogelwerkgroep in de zomermaanden een negatief verband vond tussen het aantal tuinen met Eksters en het aantal tuinen met Huismussen;

- op www.trektellen.nl ook de gegevens van de Telpost Conversbos te vinden zijn;
- er dit jaar zo'n zes à zeven broedparen van de IJsvogel op de 's-Gravelandse landgoederen zijn vastgesteld;
- de kunstwand voor Oeverzwaluwen in Huizen geen kolonie heeft voortgebracht en dat de nestelende Oeverzwaluwen in de groeve Oostermeent door spelende kinderen verstoord zijn;
- de Huiszwaluwen 'massaal' nestelen in nieuw aangebrachte kunstnesten, die gevestigd zijn op plaatsen waar eerder in natuurlijke nesten werd genesteld;
- er in de Maatpolder vier nesten van de Kluut en twee nesten van de Kleine plevier gevonden zijn;
- de Werkgroep Weidevogelbescherming evenveel Grut-tonesten, meer Tureluur- en Scholekster- en minder Kievitsnesten heeft gevonden
- de broedresultaten van de Buizerds dit jaar ronduit bedroevend zijn, maar dat er 37 jongen van de Torenavalk geringd zijn tegen 25 in 2003 en dat er voor het eerst jonge Boomvalken in elektriciteitsmasten werden geringd;

Witte kwikstaart Illustratie: J. Zwarts

- de Constant Effort Site Oud Naarden veel eerstejaars Rietzangers in de netten had;
- dat er in ons werkgebied nog maar zeven vindplaatsen van de Steenuil met de territoriumroep van het mannetje werden vastgesteld;
- er in totaal zes broedsels van de Kerkuil en vier broedsels

- van de Bosuil (in nestkasten) gevonden zijn;
- dat het aantal Casarca's op het Eemmeer toeneemt met als hoogtepunt de waarneming van 251 Casarca's op 25 juli 2003;
- de inventarisatie van de Monnikenberg vier spechtensoorten opleverde: de Zwarte,

de Groene, de Grote bonte en de Kleine bonte specht.

Namens het Coördinatie Team Subgroep Avifauna
Cor de Kruif, secretaris
De Dam 72, 1261 KV, Blaricum
tel. 035-5258299 emailadres:
cor.franciskruif@wanadoo.nl

Massale vogeltrek breekt alle records

Zeist, 2 oktober 2004. Tienduizenden vogelaars over de hele wereld trokken er dat weekend op uit om zoveel mogelijk vogels te zien en te tellen. Hun activiteiten maken deel uit van de door BirdLife International georganiseerde World Birdwatch. In Nederland namen vandaag ruim 90 vogelwerkgroepen aan het evenement deel, die op meer dan 100 locaties aanwezig waren. Vogelbescherming Nederland verzamelde de gegevens van de sensationele vogeltrek in eigen land.

Dankzij het droge weer en een zwakke zuidwesten wind trokken vandaag grote groepen vogels

Vink

Illustratie: R. Veltkamp

over ons land. Tussen 08.00 en 09.00 uur was er sprake van een ware zangvoegelexplosie. In dat uur passeerden er tienduizenden Vinken, Graspiepers en Spreeuwen.

In totaal telde men 400.000 vogels van 190 verschillende soorten. Vorige jaar ging het om 185.000 vogels en 167 verschillende soorten. De meest geziene soort is evenals vorig jaar de Spreeuw. Alleen al op Schiermonnikoog zagen vogelaars vandaag 116 verschillende soorten passereren, waaronder 24.900 Sscholeksters.

Er werden vandaag opmerkelijke waarnemingen gedaan. Zo trokken er 33 Slechtvalken over ons land, alsmede 91 Kleine en 67 Grote zilvereigers. Over het gehele land verspreid werden groepjes Kruisbekken gezien. Maar liefst 817 Buizerds werden geteld, vogels die waarschijnlijk enkele dagen geleden vanuit Zuid-Zweden vertrokken. Eveneens uit Scandinavië afkomstig zijn de gaaien, waarvan er vandaag niet minder dan 4004 waargenomen werden. Echt enthousiast werden de vogelaars bij het zien van een Zeearend, Rode wouw en enkele Visarenden.

De deelnemende vogelwerkgroepen telden dit jaar vooral in belangrijke vogelgebieden, waaronder de Waddenzee en de Westerschelde, die aangewezen zijn onder de Europese Vogelrichtlijn. Dit zijn gebieden die voor een of meerdere vogelsoorten van internationaal belang zijn en daarom bijzondere bescherming genieten. De Europese Vogelrichtlijn viert momenteel haar vijfentwintigjarig bestaan.

In de Oostvaardersplassen (Flevoland) organiseerde men een minicursus vogels tellen voor de jeugd, om ook in de toekomst verzekerd te zijn van een nieuwe generatie vogelaars. In totaal namen 30 verschillende landen deel aan de World Birdwatch. De mondiale gegevens zullen aanstaande week bekend worden.

De top 10 in Nederland: (tussen haakjes het resultaat van 2003)

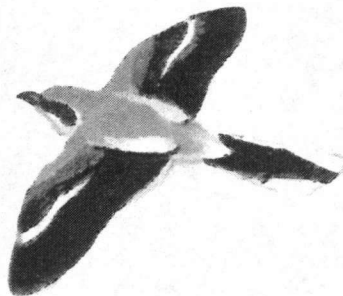
1. Spreeuw (1)	93.462
2. Vink (2)	47.230
3. Graspieper (3)	46.296
4. Kievit (4)	26.158
5. Scholekster (39)	25.618
6. Kokmeeuw (11)	18.170
7. Bonte strandloper (102)	16.815
8. Smient (10)	12.878
9. Grauwe gans (13)	10.469
10. Aalscholver (4)	8.834

In de winter worden regelmatig Klapeksters gesignaleerd rond Hilversum, meestal op de heidevelden. Hierbij een oproep om waarnemen te melden op onderstaand adres.

Klapeksteronderzoek

In de winter komen Scandinavische Klapeksters naar West-Europa om te overwinteren. In Nederland zijn ze tussen eind september/eind april met name te vinden op heidevelden en in hoogveengebieden. Grote aantallen komen tegenwoordig niet meer voor, waarschijnlijk zijn het er maar net meer dan 100 in heel Nederland.

In 2002 is gestart met een onderzoek naar overwinterende Klapeksters. In twee gebieden worden overwinterende vogels voorzien van een unieke kleur-ringcombinatie: een deel van Veluwezoom (Gelderland) en de gehele Engbertsdijkswenen (Overijssel). Hier overwinteren in totaal c. 20 exemplaren. Tot en met april 2004 zijn hier 13 Klapeksters voorzien van kleur-ringen. Hoofddoel van het onderzoek is om vast te stellen in hoeverre overwinterende Klapeksters van jaar op jaar trouw zijn aan hun winterterritorium, en of ze zich gedurende het winterseizoen verplaatsen binnen terreinen, dit alles in relatie tot de voedsleecologie van de soort.

Klapekster

Illustratie: A. Singer

Klapekster

Voor het onderzoek krijgen de vogels twee gekleurde ringen per onderpoot (kleuren: aluminium, geel, wit, blauw en rood; géén inscriptie). Een overzicht van combinaties is te vinden op www.cr-birding.be. Meldingen van ge(kleur)ringde Klapeksters zijn van harte welkom. Noteer de positionering van de ringen aan de onderpoten: linksboven/links-onder, rechtsboven/rechts-onder (met telescoop op 200 m zichtbaar). Vaak zullen de ringen niet goed zichtbaar zijn omdat de Klapekster 'ineengedoken' zit waardoor lichaamsveren de poten verhullen. Echter, ook meldingen van deels ontcijferde codes zijn welkom! Verder is natuurlijk de waarneemdatum en de plek (liefst zo nauwkeurig mogelijk) van belang.

We hopen dat u bij het zien van een Klapekster nu extra let op

ringen, zodat we meer te weten kunnen komen over deze soort. Meldingen van gekleurde Klapeksters kunnen worden gestuurd naar:

Symen Deuzeman,
van Galenstraat 16,
6826 RZ Arnhem (026-3646595)
of per email:
symen.deuzeman@sovon.nl.

U ontvangt dan een overzicht van alle waarnemingen die van de vogel bekend zijn.

Haantje

Te koop: Swarovsky Vogelkijker, 8 x 30, wbslc, habicht, 500 euro, puntgaaf!
Femmy Landman: tel: 035 5412727

Gebrom van verkeer verandert het vogelgezag, maar ook gebulder van de wind en demping door bladeren in de natuur. Kan dat tot nieuwe soorten leiden? Onderzoeker Slabbekoorn ging luisteren in stad en bos. (Artikel verschenen in de Volkskrant van 27-11-2004)

Willy van Strien

De stad fluit anders

'Je hoort hoe lawaaierig het hier buiten is', zegt dr. Hans Slabbekoorn als we het Van der Klaauw Laboratorium in de Leidse binnenstad verlaten. Het is niet bijzonder druk op deze herfstmiddag, maar toch klinkt er een constant gerommel van verkeer.

In de bomen langs de singel ritselen de geel geworden bladeren in de wind. Een Pimpelmees laat zijn liedje horen, dat even wegvalt als er een piepende fiets passeert. Lopende naar de Hortus Botanicus horen we nog de iele contactroepjes van Staartmezen, een half afge-maakt lied van een Koolmees, het alarm van een Merel en van een Winterkoninkje. Tot het geluid van een kettingzaag alles overstemt. Geen ideale omgeving om van vogelgeluiden te genieten, en die zijn nu net het werkterrein van Slabbekoorn. Maar dit is wat hij zoekt. 'ik luister juist hoe vogels in de herrie hoorbaar zijn', zegt hij.

Onlangs verscheen een boek waarin alle huidige kennis over vogelgezag is samengebracht. Vijftig onderzoekers vanuit de hele wereld, allen experts op dit gebied, werkten eraan mee. Slabbekoorn was redacteur en schreef ook een bijdrage over zijn eigen werk. Vogels zingen en roepen om door hun soortgenoten gehoord, herkend en beoordeeld te wor-

den. Die soortgenoten kunnen op enige afstand zitten en dan is het maar de vraag of de boodschap goed overkomt. Want er is vaak een kakofonie van andere geluiden, niet alleen in de stad, maar ook daarbuiten. Slabbekoorn laat wat geluidsoptnamen horen die hij her en der gemaakt heeft: geraas van water langs een bergbeek, gebulder van wind die uit de dalen omhoog komt op een alpenwei, een schril insectenkoor in een regenwoud. Daarbij kan het geluid vervormen. Atmosfeer, bladeren en aarde dempen de klanken, bomen en struiken verstrooien het, geluid, bodem en boomstammen weerkaatsen het en de wind blaast het uiteen. Vooral de hoge tonen gaan onderweg verloren. Toch weten vogels elkaar te verstaan.

Virtuoze liedjes - met korte tonen, soms twee tegelijk, van verschillende toonhoogten en met trillers - klinken vooral goed in het open veld en kenmerken de zangstijl van vogels die daar leven. De vogels hebben hun liedjes aangepast aan de omgeving waarin ze die ten gehore brengen. Maar er, zijn uitzonderingen. De kleine groene struikzanger is een veel voorkomende Afrikaanse zangvogel met populaties in het tropisch regenwoud en in zogenoemde galerijbossen, bossen langs rivieren die door savannen lopen. Deze tropische bosvogel zingt een in-

gewikkeld liedje. Slabbekoorn heeft vier jaar gewerkt bij Tom Smith aan de San Francisco State University in Californie. Smith is een bioloog die wil weten hoe de grote rijkdom aan soorten heeft kunnen ontstaan. Hij had geconstateerd dat exemplaren van de kleine groene struikzanger in een galerijbos een iets andere bouw hebben: ze zijn wat groter, hebben in verhouding lange vleugels en een andere snavelvorm. De twee groepen hebben seksueel contact en vormen daarom een soort.

Maar misschien zijn ze op weg om aparte soorten te worden, dacht Smith. Dan zou het helpen als de mannetjes in galerijbos zich in hun zang onderscheiden van vogels in regenwoud.

Slabbekoorn ging een jaar naar Kameroen om iets dergelijks te onderzoeken. Vogels uit het galerijbos bleken gemiddeld minder lage tonen in hun liedje te gebruiken dan vogels in het regenwoud. Dat is een aanpassing aan de omgeving. Slabbekoorn mat de achtergrondgeluiden op en zag dat daarbij in het regenwoud de hoge tonen overheersen, terwijl het achtergrondgeluid van galerijbossen gelijk verdeeld is over hoge en lage tonen. Of de soort zich echt aan het opsplitsen is, weten we nog niet. Dat kan alleen als de vrouwtjes

het verschil horen en een man kiezen van hun eigen type. Vogels in hun natuurlijke omgeving hebben hun zang waarschijnlijk al in een ver verleden aangepast. Slabbekoorn wil nu achterhalen hoe zo'n aanpassing tot stand komt en zoekt vogels die net en nieuw leefgebied aan het veroveren zijn. Hij luistert nu naar stadsvogels. 'Steden worden een steeds belangrijker leefomgeving voor veel die voorheen als typische bossoorten te boek stonden.

Hun geluiden kunne verloren gaan door het lage lawaai van verkeer en motoren, worden tegen gehouden door hoge gebouwen en vervormd door echo's tegen muren en bestrating. Het is een groot, natuurlijk experiment: passen de dieren zich hier ook aan?' Leidse stadskoolmezen lijken dat te doen, want bij vogels in lawaaige territoria ontbreken de lage tonen in de liedjes, terwijl vogels in stille territoria die wel laten horen, stelde hij vast. Het

afgelopen jaar fietste hij door steden als Londen, Parijs en Berlijn om te kijken of daar hetzelfde gebeurt.

Peter Marler en Hans Slabbekoorn:
Nature's music. The science of birdsong
Elseviers/Academic Press;
504 pagina's met twee cd's;
€ 57,75
ISBN 0 12 473070 1

Van het Bestuur

Laatste nieuws

Het huisvestingsprobleem van onze Vogelwerkgroep is opgelost! Per 1 januari 2005 hebben wij dankzij de zeer gewaardeerde medewerking van ons lid J. van Stigt Thans, de vader van onze voorzitter, onderdak gevonden in de locatie Westerheem te Hilversum. Eindelijk is er weer een mogelijkheid voor kleinschalige besprekingen, werkavonden en dergelijke en bovendien wordt ons archief weer goed raadpleegbaar. Nadere mededelingen volgen.

Das Handbuch der Vögel

In het vorige nummer van De Korhaan stond in een Haantje dat de complete serie "Das Handbuch der Vögel Mitteleuropas" bij opbod zou worden verkocht. Na een spannende, geheel via email verlopen "veiling" was € 735,- het hoogste bod. Das Handbuch was een gift aan onze vereniging. Zelf houden was geen optie, omdat er al een exemplaar in het archief is. De opbrengst is een welkome financiële opsteker voor de penningmeester, en niet voor hem alleen.

De penningmeester wordt steeds strenger!

Al jáááren staat in De Korhaan vermeld: "In verband met het afsluiten der boeken door de penningmeester worden declaraties voor gemaakte kosten uitsluitend gehonoreerd indien deze uiterlijk 31 december via de coördinator van de betreffende subgroep bij de penningmeester zijn ingediend". En omdat uw penningmeester al héél snel zijn stukken voor het jaarverslag en voor de kascommissie moet aanleveren, kunt u er zeker van zijn dat ná 31 december ontvangen declaraties netjes worden opgeborgen en niet worden betaald.

Beter laat dan nooit

In de voorjaarsledenvergadering zijn er reeds lovende woorden gesproken over één van onze meer dan actieve leden. Een jarenlange inzet met veel kennis heeft hem tot één van de topers van de Subgroep Cursussen gemaakt. Ooit enthousiast begonnen, tijdens het cursus geven, nog enthousiaster geworden en nog steeds staat hij

enthousiast voor "de klas". We hebben het over Paul van der Poel. Hulde en dank van de ledenvergadering waren zijn deel, maar er was een manco: de bijbehorende oorkonde ontbrak. En dat is pas goedge maakt op dinsdag 26 oktober 2004 tijdens de cursusavond in de Verlosserskerk in Bussum. Nadat hem voor zijn vele diensten wederom lovende woorden waren toegezwaaid ontving Paul uit handen van bestuurslid André Kerkhof namens het bestuur van de VWG eindelijk de oorkonde (créatief gemaakt door ons lid Rietje Veltkamp). De aanwezige cursisten waren het roerend met de loftuigen eens en lieten dat met een instemmend applaus duidelijk blijken. Atie van Klaveren bleef niet achter en beloofde Paul namens alle mensen van de cursus met het Woordenboek van de Nederlandse Vogelnamen en zijn vrouw Loes met een fraaie bos bloemen.

Programma

Zondag 9 januari: Dag auto-excursie in Zuid Flevoland o.l.v. Wim le Clercq en Jan Bos. Vertrek om 9.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Als vanouds laten we ons verrassen door de vele soorten wintergasten in dit altijd interessante gebied.

Zondag 23 januari: Dag auto-excursie in Friesland o.l.v. Jan Bos, Dick Jonkers en Adri Vermeule. Vertrek om 7.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Een prachtige gelegenheid om eens goed en veel naar veel soorten te ganzen te kijken.

Donderdagavond 27 Januari: Diapresentatie door Henk Sierdsema over diverse gebieden in Spanje. Als liefhebber van het vogelrijke Spanje heeft Henk diverse gebieden aldaar bezocht: de Pyreneeën, Los Monegros, de gierenrotsen nabij Riglos en de droge, woestijnachtige gebieden nabij Zaragossa. Met als resultaat mooie beelden van bijzondere vogels die niet tot de Nederlandse avifauna behoren maar toch het aanzien meer dan waard zijn. Veel arenden zoals Dwerg-, Havik-, Slangen- en Steenarend, gieren en wel Aas-, Lammer- en Vale gier. En wat de kleine fladderaars betreft: Rotsmus, Alpengierzwaluw, Alpenkraai en Kalandereeuwrik. Kortom een prachtige en zeker leerzame diavertoning. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk in Hilversum, Loosdrechtseweg – hoek Diependaalselaan. Aanvang: 20.00 uur.

Zaterdag 12 februari: Ochtend wandelexcursie in Oud Naarden en omgeving o.l.v. Bertus van de Brink en Guus Proost. Vertrek om 8.30 uur vanaf de parkeerplaats bij de begraafplaats aan de Oud Valkeveenselaan. Al naar gelang de weersomstandigheden (vorst) kunnen we een boswandeling gaan maken of watervogels gaan bekijken op het randmeer of een combinatie.

Donderdagavond 24 Februari. Lezing door Joke Winkelman, werkzaam bij Vogelbescherming Nederland als Hoofd Buitenlandse Betrekkingen. Joke is als één van de initiatiefneemsters nauw betrokken geweest bij de oprichting van Birdlife. Waar het Ramsarverdrag meer gericht is op de bescherming en vooral het behoud van unieke, waardevolle natuurgebieden in de wereld, zoals het Waddengebied in Nederland of de Coto Donaña in Spanje, heeft Birdlife wereldwijd vooral als doel de bescherming en het behoud van specifieke habitats als leefareal van bedreigde vogels. Dreigt een habitat verloren te gaan als gevolg van houtkap, landbouwexploitatie, verstedelijking of jacht dan zal Birdlife proberen dat te voorkomen en daarmee het behoud van de soort te garanderen. Hoe Birdlife te werk gaat in de diverse landen zal Joke uit de doeken doen. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk in Hilversum, Loosdrechtseweg – hoek Diependaalselaan. Aanvang: 20.00 uur.

Zondag 6 maart: Ochtend wandelexcursie over de Tafelbergse en Blaricummer heide o.l.v. Piet Spoorenberg en Hugo Weenen. Vertrek om 8.00u. vanaf het parkeerterrein naast restaurant "De Goede Gooier" aan de Crailose weg. We gaan voor een mooie korte wandeling om te genieten van de prachtige zang van boom- en veldleeuwrik. Daarnaast Roodborsttapuit, Piepers, Spechten en andere vogels van deze typisch Gooise natuur.

Zaterdag 19 maart: Openbare ochtend wandelexcursie door Einde Gooi en lang het Tienhovens kanaal o.l.v. Guus Proost, Wery Hegge, Nico Kippel, Piet Spoorenberg, Bertus van den Brink en anderen. Deze excursie is openbaar en dus zijn ook niet leden van harte uitgenodigd om deel te nemen. Dus neem vrienden, bekenden, collega's een keer mee. De excursie zal ook bekend gemaakt worden in de regionale pers. Vertrek om 7.30 uur vanaf de parkeerplaats tegenover de ingang van vliegveld Hilversum.

Donderdagavond 31 Maart 2005. Algemene ledenvergadering. Komt allen! Na de pauze zal onze voorzitter Eric Hans dia's vertonen van zijn reis naar Zambia. Afrikaanse wilde dieren en natuurlijk ook veel vogels. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk in Hilversum, Loosdrechtseweg – hoek Diependaalselaan. Aanvang: 20.00 uur.

Zondag 3 april: Ochtend wandelexcursie naar de Stulp o.l.v. Adri Vermeule en Frank van de Weijer. Vertrek om 7.00 uur vanaf de parkeerplaats tegenover de midgetgolfbaan in Lage Vuursche.

Vrijdag 15 tot zondag 17 april: Voorjaarsweekeinde op Schouwen-Duiveland. Dit is een nieuwe bestemming voor onze vogelwerkgroep, die zonder meer de moeite waard zal blijken. De excursies starten op vrijdagochtend om 12.00 uur en eindigen op zondag omstreeks 16.00 uur. Fietsen zijn voor u gehuurd. Vrijdagavond is er soep en zaterdag en zondag wordt voor eten en drinken gezorgd. Deelnemers krijgen 1 à 2 weken voor aanvang nadere informatie thuisgestuurd.

U dient zich schriftelijk liefst zo snel mogelijk maar uiterlijk vóór 1 februari op te geven bij Joke van Velsen per gewone post (adres achter in de Korhaan) of elektronische post (jokevanvelsen@planet.nl) met vermelding van uw naam, adres en telefoonnummer. De kosten bedragen € 60,- per persoon (overnachtingen, fietsen, eten en drinken, organisatiekosten). Dit bedrag dient uiterlijk 1 februari 2005 overgemaakt te zijn op postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum onder vermelding van "Zeeland". Indien op 1 februari 2005 de aanmelding en betaling niet is ontvangen, dan is deelname niet meer mogelijk.

Zondag 24 april: Openbare Vroege Vogelwandeling in het park van Kasteel Groeneveld te Baarn. Vertrek vanaf het kasteel om 5.30 uur. Dit is inclusief een ontbijt in het kasteel na afloop. Opgave en betaling vooraf via Kasteel Groeneveld te Baarn.

Donderdagavond 28 April. Dia-lezing. Zomer Bruin is natuurfotograaf en kan beschouwd worden als nachtvogelspecialist. Anders gezegd: uilenkenner. Voor de pauze zal hij dia's vertonen van de Nederlandse uilen, ongetwijfeld een leerzame aangelegenheid. De tijd na de pauze zal gevuld worden met beelden uit de broedcyclus van de Kerkuil met onder andere het uitkomen van de eieren in speciaal daarvoor geconstrueerde nestkasten. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk in Hilversum, Loosdrechtseweg – hoek Diependaalselaan. Aanvang: 20.00 uur.

Zondag 8 mei: Dag auto-excursie naar de Ooijpolders en de Millingerwaard o.l.v. Wim le Clerq en Eric Hans van Stigt Thans. Vertrek om 5.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Zaterdag 21 mei: Ochtend wandelexcursie over het Bergse pad en de Dammerkade (Ankeveense plas-sen) o.l.v. Joost Ramshorst en Piet Spoorenberg. Vertrek om 5.30 uur vanaf de parkeerplaats bij de R.K. kerk te Ankeveen.

Zaterdag 4 juni: Dag wandelexcursie over natuureiland Tiengemeten in het Haringvliet o.l.v. Dick Jonkers. Vertrek om 6.00 uur met auto's vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Eten en drinken voor de hele dag meenemen. Laarzen niet vergeten! Op Tiengemeten is een natuurontwikkelingsproject gestart dat het eiland moet omvormen tot een zoetwatergetijdengebied met een natuurlijke afwisseling van bos, grasland, moerassen, slikken en water. Het is een bolwerk voor blauwborsten en vele rietvogels. Diverse soorten ganzen, eenden (o.a. Zomertaling), roofvogels en steltlopers zijn eveneens broedvogel.

Dinsdag 14 juni: Avond wandelexcursie via het laarzenpad langs het Naardermeer naar de Hilversumse Bovenmeent o.l.v. Jan Bos en Wery Hegge. Vertrek om 19.00 uur vanaf de parkeerplaats aan het einde van de Verlengde Fortlaan in Naarden.

Zondag 19 juni: Ochtend fietsexcursie door de Hilversumse Bovenmeent, langs de Vecht en via de Spiegel-polder en al het schoons van de natuur daar op onze route weer terug o.l.v. Guus Proost. Vertrek om 6.30 uur vanaf de parkeerplaats bij de Hocras aan de Franse Kampweg nabij de toegang tot de Hilversumse Meent.

Zondag 7 augustus: Dag auto-excursie rondje Noord Holland o.l.v. Wim le Clerq en Douwe van Kleef. Vertrek om 7.30 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Zaterdag 3 september: Ochtend wandelexcursie door en rond het Naarderbos en de Hollandse brug o.l.v. Rob van Maanen en Wouter Rohde Vertrek om 7.30 uur vanaf de parkeerplaats onderaan de afslag Gooimeer aan de A1 (parkeerplaats ANWB).

Zondag 18 september: Ochtend wandelexcursie door de Kennemerduinen o.l.v. Wery Hegge en Piet Spoorenberg. Vertrek om 6.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Dit is een prachtig gebied en moment om te genieten van de vogeltrek over en door de duinenstreek.

Vrijdag 7 tot zondag 9 oktober: Najaarsweekeinde op Schiermonnikoog. Een oude vertrouwde bestemming, welke garant staat voor een heerlijk weekeinde genieten van veel vogels in een goed gezelschap. U dient zich schriftelijk liefst zo snel mogelijk maar uiterlijk vóór 1 augustus op te geven bij Joke van Velsen per gewone post (adres achter in de Korhaan) of elektronische post (jokevanvelsen@planet.nl) met vermelding van uw naam, adres en telefoonnummer. De kosten bedragen € 65,- per persoon (overnachtingen, fietsen, eten en drinken, organisatiekosten). Dit bedrag dient uiterlijk 1 augustus 2005 overgemaakt te zijn op postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester Vogelwerkgroep Het Gooi en Ormstroken te Hilversum onder vermelding van "Schiermonnikoog". Indien op 1 augustus 2005 de aanmelding en betaling niet ontvangen is, dan is deelname niet meer mogelijk. Deelnemers krijgen 1 à 2 weken voor aanvang nadere informatie thuisgestuurd. De excursies starten op vrijdagochtend (boot vanaf Lauwersoog om 9.30 uur) en eindigen op zondagmiddag.

Zondag 30 oktober: Ochtend wandel- en kijkexcursie naar Delta Schuitenbeek o.l.v. Piet Spoorenberg Vertrek om 8.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

2006

12, 13 en 14 mei: Kampeer weekeinde in Zuid Limburg

6, 7 en 8 oktober of 13, 14 en 15 oktober: Najaarsweekeinde op Terschelling

Excursies binnen ons werkgebied vertrekken altijd vanaf de plaats waar de excursie wordt gehouden. Bij excursies buiten ons werkgebied wordt steeds vertrokken vanaf NS-station Bussum-Zuid. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Mocht u willen deelnemen aan een bepaalde excursie, maar ondervindt u problemen met het bereiken van de plaats van samenkomst omdat u bijvoorbeeld niet over eigen vervoer beschikt, schrijf dan een briefje aan Joke van Velsen (adres achter in de Korhaan). Geprobeerd zal dan worden een passende oplossing voor u te vinden. Deelnemers aan de excursies wordt dringend verzocht om bij alle excursies voor de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden. De bij iedere excursie vermelde deelnamebedragen dienen te allen tijde volledig te worden betaald, dit ongeacht de vraag of volledig aan het programma wordt deelgenomen. Ook indien men van bij de prijs inbegrepen zaken geen gebruik maakt, is het volledige bedrag verschuldigd. Bij afmelding tot een week van tevoren bij weekends en excursies waarvoor betaald moet worden, worden naast de reeds gemaakte kosten tevens administratiekosten in rekening gebracht. Als u later afmeldt wordt maximaal 50% terugbetaald, dit afhankelijk van de reeds gemaakte kosten en de in rekening te brengen administratiekosten. Voor de goede orde wijzen wij erop dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenootleden van de vogelwerkgroep. U wordt dringend verzocht naar deze excursies géén kleine kinderen en géén honden mee te nemen. Dit geldt uiteraard ook voor de weekenden.

Ontvangen Literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Dit is een selectie uit de lijst van tijdschriften gericht op vogelnieuws, met name uit de regio.

Argus jg 29 (3) okt '04. P. de Jong – De Flora- en Faunawet, waar 15 jaar voorbereiding in is gestoken, is nu 2 jaar na de invoering op 1 april 2002 alweer een doode letter. Immers: de vos, de Kraai, de Houtduif en de Grauwe gans zijn vogelvrij, terwijl de wet pas na vijf jaar geëvalueerd zou worden.

Boomblad, Alterra jg 16 (4) aug '04 - Bij Alterra zijn diverse onderzoeksrapporten te bestellen, of gratis down te loaden via www.alterra.wur.nl. Rapporten o.a. over de kokkelvisserij, of over de Eidereend. **Boomblad, Alterra** jg 16 (5) okt '04 - In dit nummer geen vogelnieuws.

Tussen Duin & Dijk jg 3 nr 3 Natuur in Noord-Holland. F. Koning 'Over de trek van de Kleine strandloper.' P. de Goeij 'Nonnetjes, Schollen en Kanoetstrandlopers'.

Dutch Birding jg 26 (5) '04 Veel nieuws over exoten, gefotografeerd in diverse uithoeken van onze planeet, o.a. in Iran.

G. Ottens 'Lachmeeuw in Nederland en Duitsland in 2000 – 2002'. *Ficedula* jg 33 (3) sept'04 Twentse VWG. - J. Meijerink 'Waarnemingen van de Grote zilverreiger.' P vd Akker 'Tien jaar Ooievaars in Losser.'

De Fittis jg 40 (2) '04: VWG-Haarlem, Zuid-Kennemerland. P. d Elzen 'Ooievaars in Zuid-Kennemerland', een kwakkelende toekomst. J. Stuart 'Lepelaars broeden in Oeverlanden van de Liede.' F. Cottaar 'Visdieven terug in bollenland bij Lisse.' Voor de midwintertelling was 2004 een rampjaar. Dat kwam door het slechte weer op 17 januari en door het aantal misschien daardoor onbemand gebleven telposten.

De Gierzwaluw jg 42 (1) '04 VWG Amsterdam. Ellen de Bruin bespreekt een nieuw boek over de Diemerzeedijk: 'Zand erover,' een boek van Joris Weijtes en Martin Melchers. Een vergeten stuk tussen Amsterdam en Diemen, tertiarium van zwervers en vogelaars, eldorado voor tientallen vogelsoorten. F van Groen - Natuurcompensatie voor IJburg 'Vogels tellen op de Kinseldam.' in totaal werden 87 soorten vastgesteld, waaronder bijzondere soorten als Reuzenster, Witvleugelster en Grauwe franjepoot. Grote groepen Krakeenden houden zich hier ook op in de winter op de NO punt.

IJsselmeerberichten jg 31 okt '04 Voorzitter Marten Bierman stelt in zijn voorwoord dat de politiek weliswaar een inpoldering van de Markerwaard niet meer in het programma heeft staan, Het blijft oppassen met het IJsselmeer. Bedreigingen à la IJburg en dmv windmolenparken houden de vereniging alert.

Knipsekrant jg 28 (4) sept'04 uitg Faunabescherming. 800 Canadese ganzen, die in Purmerend overlast veroorzaakten, zijn gevangen en in IJsselmulden uitgezet. Verder is volgens Hans Peters van vogelbescherming Ned. het afschieten van Huismussen in de Flevo-polder misbruik van de jachtwet. De mussen pikken wel eens een graantje mee, maar landelijk gezien gaat het dramatisch slecht met de Huismus.

De Korhaan jg 32 (4) okt'04 B. Natuurpunt Noorderkempen. De gierzwaluw-werkgroep stelt bij monde van Wim de Bock de afbraak van enkele oude woningen in de Belgisch-Nederlandse grensplaats Essen aan de kaak, onder de daken van die huizen broedden gierzwaluwen en ook huismussen. Verder wordt melding gemaakt van het verschijnen van een interessant boek over de geschiedenis van het heidelandschap in Europa: Het Paarse Landschap. uitg.

KNNV. H. Sierdsma Roodborstapuit ... de situatie in Vlaanderen en Nederland.

Limosa 77.1 juli '04 SOVON J. Jukema en Th. Piersma 'Mannelijke Kemphanen met vrouwelijk broedkleed: bestaat er een derde voortplantingsstrategie?' J. Schoppens 'Neergang en herstel van de Roek als broedvogel in Nederland in de 20^e eeuw.' S. v Rijn 'Aalscholvers op slaapplaatsen in januari in Nederland.' P. Edelaar 'Meerdere soorten 'gewone' Kruisbek?' Op grond van geluid, en bouw van de snavel zijn Kruisbekken met verschillende herkomst gespecialiseerd op verschillende soorten naaldbomen.

Meerkoet nr 3 '04 Natuurver. Wieringermeer. Uit de Wieringermeerbode van 1995, toen de Scholekster de eerste broedvogel in het gebied was. B. Winters 'Vuurgoudhaantjes laten zich vooral in oktober vangen.'

Landschap Noord-Holland jg 4 (2) juni '04 In dit nummer geen vogelnieuws.

Mens en Natuur jg 55 (3) '04 magazine van het IVN. weinig vogelnieuws, veel landschaps- en natuurbeschrijvingen. oa van de Drentse Aa, en over stadsecoloog Martin Melchers.

Mourik (2) '04 VWG Rijk van Nijmegen F. Majoor 'Broedvogelinventarisaties Gelderse Poort in 2003' Zoals het er nu naar uit ziet zal een aantal kritische soorten binnen een paar jaar het gebied verlaten hebben. De aantallenontwikkelingen moeten ook de komende jaren goed vastgelegd worden om de effecten van beleid, beheer en het rivierpeil te meten. Verder F. Hustings e.a. Trektelling in het voorjaar.

Van Nature jg 14 (9) sept'04 Zeven natuurorganisaties waaronder Vogelbescherming Ned. en Het Zeeuws Landschap hebben minister Veerman hun visie aangeboden. Herstel van natuurwaarden rond de Westerschelde wordt bepleit. In de NO-polder is 118 ha aangekocht voor de realisatie van het Achterstebos.

Van Nature (10) okt'04 Opnieuw aandacht voor natuurontwikkeling bij de Westerschelde: 'Niets geregeld voor natuur in Schelde.' T. vd Broek over de opvang van ganzen: Ganzen foerageren nu eenmaal vooral op goed bemeste graslanden en niet op het grondgebied van natuurbeherende organisaties. Boeren binnen de Ecologische hoofdstructuur worden hiervoor gecompenseerd. Noord-Holland is nog niet klaar met het aanwijzen van voldoende gebieden voor overwinterende Grauwe ganzen, Kolganzen en Smienten.

Natuur en Milieu jg 28 (9) sept'04 – Opinieblad vd St Natuur en Milieu. Over staatssecretaris Pieter van Geel 'Groen aimabel, maar weinig bereikt, Pieter laat het afweten.' Ook een wandeling met ecoloog Dick Landsmeer over het in aanbouw zijnde ecoduct bij de Zanderij. Door de ontsnippering is de dassenpopulatie gegroeid van 8 naar 40 exemplaren. F. Krömer, hoofd communicatie Laurus, roept de milieubeweging op om het aloude confrontatiemodel te laten varen en te kiezen voor 'hogere, emotionele intelligentie'.

Natuur en Milieu (10) okt.'04 Hierin stelt Wouter van Eck van Milieudefensie juist dat de milieubeweging vanuit een bevochten machtspositie moet onderhandelen: confrontatie dus.

Natuur Nabij IVN Eemland jg 32 (3) sept'04 In het kader van 975 jaar Soest is door leden van het IVN een bijzondere wandeling gehouden over het landgoed van het paleis Soestdijk. Overigens weinig vogelnieuws.

Landschap Noord-Holland jg 31 (3) sept'04 Veel aandacht voor vrijwilligerswerk in de natuur. De 100^e vrijwilligersgroep, actief in de natuur in Noord-Holland, is MAK Blokweer. Zij exploiteren een landschapsproject bij Hoorn.

Dier en Milieu jg 79 (3) sept '04 Vakblad voor milieuhandhavers. Hoe zinvol zijn milieuvluchten? De luxeuze valkenjacht bedreigt het voortbestaan van de roofvogel in een groot aantal landen. Jaarlijks leveren smokkelbendes duizenden valken uit Centraal Azië aan Arabische olie-sjeiks.

Sovon Nieuws jg 17 (3) okt '04 Vogelonderzoek in Nederland. Het verzamelen van telgegevens van alle soorten, of die nu wel of niet bedreigd zijn is belangrijk om de kwaliteit van onze leefomgeving in kaart te brengen. Soorten die 20 jaar algemeen waren zijn nu gedecimeerd of staan op de rode lijst. Voorbeelden hiervan zijn de Veldleeuwerik, de Boerenzwaluw en de Huismus. Uit het Broedvogel Monitoring Project van 2003 blijkt dat de Kruisbek in topaantallen voor kwam. De Ooievaar maakt geen onderdeel meer uit van het Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels. De vondst van een Krijtvoegel, een prehistorische vogel bij Maastricht van 70 miljoen jaar oud, is aanleiding voor een interview met Anne Schulp, paleontoloog voor gewervelde dieren.

De Steenloper jg 22 (119) okt'04 VWG Den Helder. Interessante ringaflezingen rond Den Helder: een reuzenster uit Aland (Finland) 1230km en een Rotgans uit Helgoland 4943km. Zee-trektelling op een stormachtige 24^e juni levert een

adulte Kleinste jager en drie Grote jagers op. Interessante waarnemingen uit de lijst febr-april '04: Witbulkrotgans, Rode wouw, Visarend Grauwe kiekendief, Morinelplevier, Zwartkopmeeuw, Strandleeuwerik, een Witkopstaartmees en een Taigaboomkruiper. Zeetrek langs Huisduinen 2003 - jaarverslag 2003 van de VWG Den Helder F. Geldermans & C. Rebel.

De Takkeling jg 12 (3) wg roofvogels Ned. Rob Bijlsma: Bij een afnemend voedselaanbod pakt een Havik wel eens een andere roofvogel, zoals een Wespandief. Maar dat leidt zelden of nooit tot het verdwijnen van de soort uit dat gebied. R. Kleefstra & s. Veenstra 'Prooi-keuze van de Blauwe kiekendief in het Sneekermeergebied.' A. Dekker 'De opkomst van de Havik in de stad Groningen.' A. de Baeremaeker 'Stedelijk Rotterdam als leefgebied van de Sperwer.'

De Tringiaan jg 27 (4) VWG Schagen. Krenten uit de pap van de broedvogeltelling Balgzand 2003: Lepelaar fors in

aantal gestegen, zwartkopmeeuw (broedgeval?) kluut.

Vanellus jg 57 (5) okt '04 Bond van Friese Vogelbeschermingswachten. Themanummer in het teken van eendekooien. Heb je hier belangstelling voor? lees voor € 7,50 incl. verzendkosten het "Boekje het geheim". Maak het geld over op giro 8079535 vd Eendekooistichting in IJsselstein.

Het Vogeljaar jg 52 (4) '04 J. Vochteloo 'Raamslachtoffers: onzichtbare barrières voor vogels, deel 2'. J v.d. Winden 'Ringonderzoek Zwarte stern in het groene hart.' De soort lijkt erg plaatstrouw. G. Ouweel 'Commotie bij de heropening van de jacht op ganzen.'

Vogelnieuws jg 17 (3) sept '04 Vogelbescherming Nederland. Themanummer moerasvogels. De provincie Utrecht wordt opgeroepen om het in '99 ambitieus begonnen herinrichtingsplan voor

De Venen nu ook af te maken. De laatste hand dreigt te verzanden in ambtelijk getreuzel. R Terlouw 'Wat de Zwarte stern in de Krimpenerwaard vooral nodig heeft is rust.' O. Overdijk van de werkgroep Lepelaar vraagt zich af waar het broedsucces van Lepelaars aan te danken is.

Vogels jg 24 (4) herfst 2004 Vogelbescherming Nederland. Nederland is een belangrijke halteplaats voor veel trekvogels. Volksverhuizing van roofvogels. Minister Veerman pleit voor een Europese aanpak bij vogelbescherming.

Vrienden van het Gool (3) '04 Het bestuur houdt de vinger aan de pols en komt in het geweer wanneer delen van het ons omringende landschap aangetast worden, zoals bij de uitbreiding van tuincentrum De Bruin aan de Goyersgracht-Zuid, of wanneer het gaat om de aanleg/ aanpassing van wegen richting het Mediapark. De beschrijving van een landgoed als De Monnikenberg door Dick A. Jonkers maakt dat zo'n gebied breder bekeken wordt, dan alleen door een vogelkijker.

Mutaties Ledenbestand

Nieuwe Leden

MW M VAN BEEK	EGELANTIERSTRAAT 17	1214 EA	HILVERSUM	035	6232422
C BRINKMAN	P. POSTLAAN 12	1222 LJ	HILVERSUM	035	6851608
E J GRAATSMAN	RIJKSSTRAATWEG 244-B	3634 AN	LOENERSLOOT	0294	290609
P PERRY	BRAAM 34	1273 EA	HUIZEN	035	5266848
MW E H SCHOORL-HENNEMAN	OUD BLARICUMMERWEG 16	1411 JS	NAARDEN	035	6944030
G J SCHOTSMAN	TORENZICHT 108	3755 CD	EEMNES	035	5387342
H TERLINGEN	VAN SLANGEVELDLAAN 17	1251 XW	LAREN	035	5317915
E WEYMAN	ZOMERKADE 204	1273 SV	HUIZEN	035	5264690
S VAN WIERST	VECHT 17	1273 WE	HUIZEN	035	5250097
MW J XAMSTRA	BLEI 5	1261 PG	BLARICUM	035	5266854

Adreswijzigingen

J BRANDJES	PRINSES MARIJKEHOF 80	1411 CP	NAARDEN	035	6939339
R M VAN DIJK	VECHT EN GEIN 3	1393 PX	NIGTEVECHT		
W B VAN DE WOORD	BRINKENDAEL 24	3743 EB	BAARN	035	6943817
F F VAN DE WOORD	WESTKADE 133	1273 RG	HUIZEN	035	6945658

Bedankt

C A VAN DEN BERG	HUIZEN	F H BAKELS	BUSSUM		
MW J BLOKPOEL-OFFERS	HUIZEN	MW W BUHRMANN-VAN DIJKE	BUSSUM		
MW A L HAMPE	HUIZEN	MW J DE JONG	VREELAND		
P MES	LAREN NH	MW N M PETERS	LAREN NH		
MW J W REHWINKEL	KORTENHOEF	MW G ROPCKE	BUSSUM		
MW R RUITER-SMET	HILVERSUM	MW M A SCHLOTZ	KORTENHOEF		
MW T UYLENBURG	FREDERIKSOORD	H UYLENBURG	FREDERIKSOORD		
H VAN VLIET	HILVERSUM	A DE WIT	CASTRICUM		

Uitgeschreven vanwege verhuizing naar onbekend adres

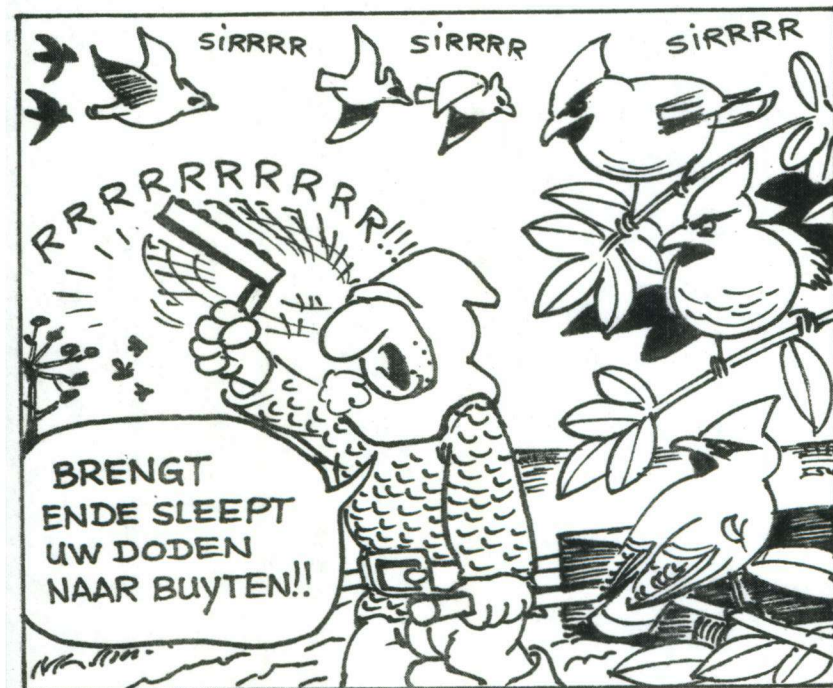
C SCHENK	KOSTMAND 52	1276 CL	HUIZEN	035	5269150
----------	-------------	---------	--------	-----	---------

Veldwaarnemingen

Samenstelling: Engbert van Oort

Grote Zilverreiger	31-10-04	5	Bovenmeent, D. Jonkers, M. de Graaf, foeragerend
Grote Zilverreiger	06-11-04	1	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, F. Leurs
Lepelaar	15-07-04	3	Maatpolder Eemnes, G. Bieshaar, rustend/foeragerend
Smient	12-10-04	350	Midden Wetering Eemnes, G. Bieshaar, rustend
Wespendief	29-08-04	1	Oud Naarden, VRS het Gooi, overvliegend
Havik	11-09-04	1	Fort Uitermeer, E. Klomp, laag overvliegend
Sperwer	v.a. 12-10	4x	div.locaties, D. Jonkers, F. Leurs, E. van Oort, E. Klomp
Buizerd	07-10-04	5	Boekesteijn, 's-Graveland, E. Klomp, rondvliegend/spelend
Visarend	15-08-04	1	Oud Naarden, VRS het Gooi, overvliegend
Smelleken	02-09-04	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Boornvalk	v.a. 07-04	8x	div.locaties, C. Rosier, E. Klomp, G. Bieshaar
Waterral	06-11-04	4	Oud Naarden, VRS het Gooi, uitsluitend gehoord
Goudplevier	09-08-04	21	Maatpolder Eemnes, G. Bieshaar, rustend/foeragerend
Kemphaan	09-08-04	14	Maatpolder Eemnes, G. Bieshaar, rustend/foeragerend
Watersnip	13-10-04	3	Pier bij Muiden, S. en A.Visser, voedsel zoekend langs oever eiland
Wulp	v.a. 09-08	9x	Maatpolder Eemnes, G. Bieshaar, rustend/foeragerend
Groenpootruiter	03-09-04	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Koekoek	10-06-04	1	De Hoef, Gooimeer, D. Jonkers, baltsgedrag
Halsbandparkiet	02-10-04	2	Kickestein, Loenen, E. van Oort, overvliegend
Halsbandparkiet	08-11-04	4	Kickestein, Loenen, E. en A.G. van Oort, rustend in berk/tuin
Steenuil	05-11-04	1	Meentweg, eemnes, G. Bieshaar, rustend op stalen spanten loods
Bosuil	27-09-04	2	Kickestein, Loenen, E. van Oort, roepend naar elkaar
Ransuil	14-09-04	1	Zevenenderdrift, Laren, G. Bieshaar, overvliegend/rustend
Ijsvogel	v.a. 11-03	6x	div.locaties, B. v. d. Brink, A.G. van Oort, J. Plateel, M. de Graaf
Ijsvogel	20-10-04	1	L. van Eijkenrode, Loedrecht, J. Plateel, vissend aan rand vijver
Groene Specht	20-09-04	1	Rust wat, Blaricum, T. Hilhorst, foeragerend
Groene Specht	09-10-04	1	Oud Naarden, VRS het Gooi, uitsluitend gehoord
Zwarte Specht	v.a. 09-05	4	div.locaties, C. Rosier, E. Klomp, T. Hilhorst
Kleine Bonte Specht	05-09-04	2	Zanddijk Naarden, B. v.d. Brink, D. Jonkers, R. van Maanen
Kleine Bonte Specht	15-09-04	1	Monnikenberg, G. Heijn, C. Rosier, foeragerend
Oeverpieper	06-10-04	1	Noordpolder te Veld, D. Jonkers, foeragerend
Grote Gele Kwikstaart	10-10-04	1	Zanderij, Hilversum, D. Jonkers, M. de Graaf, foeragerend
Pestvogel	03-11-04	20	J.P.Thijsssepark, Naarden, A.M. van Helden, foeragerend
Pestvogel	14-11-04	38	J.P.Thijsssepark, Naarden, G. en A. Bieshaar, foeragerend
Zwarte Roodstaart	18-09-04	6	Goyergracht, Naarden, T. Hilhorst, rustend/foeragerend
Gekraagde Roodstaart	10-10-04	2	Zanderij, Hilversum, E.+ A.G. van Oort, rustend
Paapje	28-04-04	4	Bussummerhei, Bussum, C. Rosier, rustend/foeragerend
Paapje	09-09-04	2	Zanddijk, Naarden, B. v.d. Brink, D. Jonkers, R. van Maanen
Roodborsttapuit	09-209-04	1	Zanddijk, Naarden, B. v.d. Brink, D. Jonkers, R. van Maanen
Tapuit	v.a. 24-04	18	div.locaties, C. Rosier, D. Jonkers, G. Bieshaar
Tuinfluit	19-09-04	3	hockeyvelden Laren, T. Hilhorst, rustend/foeragerend
Zwartkop	19-09-04	1	hockeyvelden Laren, T. Hilhorst, rustend/foeragerend
Fluiter	09-05-04	1	Gebed zonder Ent, Hilversum, G. Heijn, C. Rosier, baltsend
Kuifmees	20-09-04	11	Spanderswoud, Hilversum, T. Hilhorst, rustend/foeragerend
Buidelmees	09-09-04	1	Zanddijk, Naarden, B.v.d.Brink, D. Jonkers, R. van Maanen
Raaf	24-10-04	groep	Eempolder, Eemnes, R. Tabois, R. de Wijs, overvliegend
Putter	29-08-04	2	Fuchsiastraat, Hilversum, E. Klomp, rustend
Putter	27-09-04	16	Cors Rijkseweg, Eemnes, G. Gieshaar, rustend/foeragerend
Sijs	24-10-04	groep	Stalpaertstraat, Hilversum, R. Tabois, R. de Wijs, foeragerend
Kneu	15-07-04	4	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, overvliegend/rustend
Goudvink	11-03-04	4	Tuin rond Vogelasiel, Naarden, B. v.d. Brink, echte knoppenbijters
Goudvink	09-10-04	50	Blaricummer Eng, Blaricum, E. Klomp, overvliegend, trek?
Appelvink	11-03-04	7	Tuin rond Vogelasiel, Naarden, B. v.d. Brink, F. v.d. Word

KOR HAAN

Adressenlijst

Postadres VWG: Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening (algemeen) 2529179 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Hilversum
ABN-Amro (algemeen) 43.41.08.790 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Hilversum
Postrekening (uitsluitend contributies) 7874727 t.n.v. V.W.G. Het Gooi e.o., Kortenhoef

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Dagelijks bestuur:

Voorzitter	: E.H. van Stigt Thans	Mackayware 30	8014 RW Zwolle	038-4543991
Sekretaris	: M. van Houten	Dovenetelhof 26	3742 EH Baarn	035-5415603
Penningmeester	: A.C.A.M. Kerkhof	Luitgardeweg 28	1211 NB Hilversum	035-6286330

Overige bestuursleden:

SG Algemene Zaken	: L.J. Dwars-Van Achterbergh	Flamingohof 1	1221 LK Hilversum	06-46352060
SG Avifauna	: Vacant			
SG Natuurbescherming	: F. Kempeneers	Zomerkade 27	1273 SL Huizen	035-5263870
SG Vogelcursus	: A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
SG Excursies	: J.J.M. van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	035-6838604
SG Communicatie	: R. Rense	Elzenlaan 40	1214 KM Hilversum	035-6248716

Nuttige Adressen:

Aanmelding Vogelcursus	: A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
Aanmelding Jeugdcurcus	: A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
Eempolderellingen	: Vacant			
Lezingen	: J.W. le Clercq	Van het Hoffstraat 28	1223 EE Hilversum	035-6834456
Promotie en Verkoop	: B. v.d. Brink	Klaver 1	1273 AJ Huizen	035-5258142
Roofvogelstudiegroep	: H. Sevink	Einder 31	3742 ZG Baarn	035-5421019
Vogelasiel Het Gooi	: F.F. van de Woord	Burg. J. Visserlaan 1	1411 BR Naarden	035-6945658
Vogelringstation Het Gooi	: B. van Poelgeest	Binnenhof 517	1412 LA Naarden	035-6940996
Waarnemingskaartjes inleveren	: E. van Oort	Kickestein 57	3632 WJ Loenen*/Vecht	0294-234330
Weidevogelbescherming Eempolders	: G.W. Bieshaar	Zevenenderdriift 16	1251 RC Laren	035-5311002
Wintervoeding Gooi en Vechtland	: J.F. Kuijer	Krekelsemeent 21	1218 EA Hilversum	035-6934871
St. Wintervoeding aan Koudeslachtoffers	: N. Schram	C. van Renneslaan 22	1403 ES Bussum	035-6933389

<u>Ledenadministratie</u>	: F. Wilms-Schopman	J.C. Ritsemalaan 1	1241 AP Kortenhoef	035-6563020
---------------------------	---------------------	--------------------	--------------------	-------------

Vogelwerkgroep On-Line:

Het Goois Vogelnet (Nieuws van de Vogelwerkgroep via e-mail)
Vogelwerkgroep op internet
Beheerder website
St. Wintervoeding aan Koudeslachtoffers

Aanvragen via: Chans@worldonline.nl
<http://www.vwg-gooi-eo.nl>
Rik Prins: rik.irene@hetnet.nl
nora.schram@planet.nl

Waarnemingskaartjes kunnen ook bij alle bestuursleden worden ingeleverd. Na overleg kunnen eveneens bij alle bestuursleden nieuwe kaartjes worden verkregen.

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

De contributie voor de vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 16,- per jaar. Na aanmelding bij de ledenadministratie ontvangen nieuwe leden een welkomstmap met informatie over de vereniging. Voor leden uit één gezin of samenwonenden is er de mogelijkheid lid te worden als huisgenoot. De contributie daarvoor is minimaal € 6,- per jaar. Na aanmelding ontvangt u een acceptgiro. U kunt wachten met uw betaling tot ontvangst van deze acceptgiro.

Schenken:

Wilt u de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken eenmalig of vaker steunen met een gift, dan zijn deze giften onder voorwaarden aftrekbaar op de aangifte voor de inkomstenbelasting. Daarnaast kunt u in uw testament een zogenaamd legaat laten opnemen ten gunste van de vogelwerkgroep. Het is gewenst dit dan met uw notaris te bespreken.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester worden declaraties voor gemaakte kosten uitsluitend gehonoreerd indien deze uiterlijk 31 december via de coördinator van de betreffende subgroep bij de penningmeester zijn ingediend.

"De Korhaan"
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

TPG Post

Port betaald

Port payé

Pays-Bas